Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дениз ● ЕРА, 3 ЯНВАРЬ, 1980 ШУ. ● № 2 (6133). ● Мах 2 кепиг.

КЕРДАЧА ШЕРА—КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА!

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДАЬД

Хьинаре къахьийтар пятилетка дийлагIча шера Старогрозненски технологически транспорта управлене болхлоша. Дерригача технико-экономически хьокхамий шера плани тIанйца социалистически декхараш дика тIехкхоачашдаьд цар. Шера план 17 декабре чакх а яьккха, хIанзлехьа кхоачашъяьй цар январа хьалхарча их бетта задани. Паччахьаллкхен планагIа лаьрхIачул совгIа соькка дIа-юха дихьар управлене коллективо 13 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш.

ДIадахача шера къаьстта дика тоадир управлене болхлоша шоай технико-экономически хьокхамаш. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 2,6 процент кхоачаш а еш, цун чотах дIа юха дихьад планал совгIа дIа-хьа мел дихьа халкъа боахама мовхьаш. Автомобильни бензин, дизельни доагор, смазочни материалаш кхоара шера тIанйца хинна социалистически декхараш кхоза совгIа тIехкхоачашдаьд.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга пхе шера план кхоачашъяра доккхий декхараш тIа а нйца, шерра социалистически яхь йоаржаяьй предприятерча бIаьн болча болхлоша. Царех ах бIаь водитела шоаш денна дош ханал хьалха чакх а доккхаш, хIанзлехьа тIехкхоачашъяьй иттлагIча пятилетка задани.

Царех ва коммунистически къахьегама снйлен цIи леласча бригада кулгалхо Функов Алексей Яковлевич, водителаш Балашенков Алексей Федорович, Белан Владимир Алексеевич, Абубакаров Абдурашид, Нестеренко Степан Иванович, самосвалий водителий бригадир Вахабов Нуну Шаипевич, кхы дуккха бараш а. Цхьа шу тарвга ха я цар тIайоагIача пятилетка чотагIа къахьега.

КарагIдьнначох кховчамбаь Iеш оамал йоадача болхлоша доккхий декхараш тIайцад пятилетка тIеххьарча шера а. Укх шера план 25 декабре кхоачаш а еш, планал совгIа 5 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш дIаюха дахьа, тонно-километраш яра задани 26 декабре кхоачашъе, заданел совгIа цаIн ахи миллион тонно-километр е. кходаьча доагора чотах шин дийнахьа ерригача транспортага болх байта декхараш тIанйцад цар. Уж шоаш тIехкхоачашдергхиларах бIубенна ба предприяте берригa болхлой, инженерно-технически балхахой.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хьакъехьара КПСС ЦК сощам чIоагIа раьза хинна тIа а нйца, шоай торонашкен карагIдийннарашкен хьажа а хьежа доккхий декхараш тIанйцад цар иттлагIча пятилетка план 1980 шера 22 апрелага кхоачашъе.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра «ХIара балха денна—дикала Эзан!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаяьча ГI. Ахриева цIерагIча назрановски «Электроинструмент» завода машинашъераша дерригача технико-экономически хьокхамий пятилетка дийлагIча шера плани тIанйца социалистически декхарашн тIехкхоачашдаьд. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 337 эзар сом мах бола валови продукци. Товарни продукци маьхала лкхара шера план а дикка тIехкхоачашъяьй завода коллективо. Заданел совгIа маьхала яьккхай 206 эзар сома мохьа тайп-тайпара продукци. ДIадахача шера шоаш даьха хьокхамаш кхы тIа а тоадеш къахьегара хьинар кхо па деш болх беш ба предприяте болхлой пятилетка тIеххьарча шера уих хьалхарча денонка.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хьакъехьара КПСС ЦК сощам чIоагIа къоабалбаь хьалламьача завода коллективо социалистически декхараш тIанйцад укх шера 22 апрелага дерригача технико-экономически хьокхамий бинь бетта план кхоачашъе. ПланагIа лаьрхIачул совгIа 90 эзар сома маьха продукци арахеца, заданел совгIа 80 эзар сом мах бола товарен продукци маьхала нкха дош деннад. Уж декхараш шоаш толамца кхоачашдергхиларах бIубенна ба завода болхлой.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга иттлагIча пятилетка задани кхоачашъяра доккхий денхараш тIа а нйца, уж толамца кхоачаш тIехкхоачаш деш дукха болхлой ба заводе. Шоаш денна дош ханал дукха хьалха чакх а доаккхаш. Пхе шера план кхоачашъярах заводерча 17 болхлочо рапорт денна тоъал ха я. Царех ба кагирхой хьехамчаш, коммунистически къахьегама ударникаш прессовщица Дахкильгова Лемка, токарий бригадир Муталиев Мартазкъа, сборщица Канищева Наталья, наладчик Экажев Яхьья, кхыбараш.

СУРТАШ ТIА: лакхехьа: наладчик Я. Экажев зубофрезеровщица П. Ахмадова ца ховш дар дIаьделаш ва; лохехьа: токарий бригадир М. Муталиев продукци кийчъеш ва.

И. ПЛИЕВА суртащ.

Оалхазараш леладерий толам

В. И. Ленин ваь 110 шу дизар кердача толамашца дездара хьинар айденна Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш я Сунженски района «Западная» яхача моз тIара оалхазараш леладеча фабрика коллектив. Укхаза дя тIехьагIа дукхагIа хулаш боагIа снйлахь вокхача баьччa юбилей тIехдикача къахьегама толамашца езъяра доккхий социалистически декхараш шоашта тIанйду къахьегамхой.

ХIаьта къаьст-къаьстача болхлой хьинарах хьа ма хулий бIарчча йолча коллектива юкъара толамаш а. Уж а эсала дац укхаза. ПланагIа 370 тонн долаш 1979 шера паччахьалкхенна дIадениад 380 тонн оалхазарий дулх. ТIехкхоачашъяьй фуаш дIадалара плей а. планал совгIа ах миллион дIа а денна.

КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш къоабалъаь тIа а нйца, хьинар айденна къахьегаш боахи оалхазараш леладераш. Цар дош деннад укх Iай кхы а хьинарегIа къахьега, дика толамаш даьха пятилетка тIеххьара шу чакхдакха.

А. КРЫЛОВ.

24 ФЕВРАЛЕ — СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

МАССАНЕ А ХЬАЛЛОАЦАШ

Республике политически дика кийчо нь чакхйоаккхаш я РСФСР, НГIАССР Лакхехьарча Советашка депутаталла харжа кандидаташ увттабу къахьегамхой собранеш.

Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоз. Хоза кийчъаьча Лермонтов-Юртовски юкъерча школерча актови зале хоржамашта хьалхарча йоай собране гулбеннабар юрта боахаме къахьегамхой. Ия хьайийлар рабочкома председатела А. С. Герехановa.

Трибуна тIа ва баьцадаараш кхедеча бригада бригадир З. Эдильханов.

— Хьакала къахьегамхой, хий гIулакх дика довзаш йола мастер, юкъарча вахаре дизза дакъа лоацарг хиларах тарра дIайовзийтай-ше баьцадараш кхедеча бригада бригадира гIончас Зуталова Мария Ахмедовнас, — аьлар С. Эдильханова. — Цун дерига вахар вайна гуш да. Юкъера школа чакхъьиккачул тIехьагIа енай совхозе балха. Цо болх беш йолча бригадо кхоачашъяьй баьцадаараш дахарен уж паччахьалкхенга дохкара пхе шера плая. № 955 йолча Грозненски юрта хоржамий округе гIолла Зуталова Мария Ахмедовна РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттае предложени лу аз. Шийх бенна тешам цо кхоачашберг хиларах теш со.

М. А. Зуталовай кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир трактористa В. Исламова, № 6 йолча бригада вииьеванс З. Мусаевас, Лермонтов-Юртовски юкъерча школа хьехархочо Н. Хайдарова, совхоза партбюро секретара В. Ехнева, боахама директора Ш. А. Зильбухарова.

Массава раьза а волаш № 955 йолча Грозненски юрта хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа бригадира гIончa **Зуталова Мария Ахмедовна** кандидаталла оттае сощам тIанйцар собране.

Хоржамашта хьалхара собрани хилар Грозненски района «Юбилейный» совхозе.

Къамаьл де дош дайхар совхоза бригадира У. Султыгова. РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа юрта боахаме хьалхе лелаер «Урожайный» совхоза бригадира гIонча Зуталова Мария Ахмедовна кандидаталла оттаре йола предложени елар цо. Ца предложени хьаллаьдар Старо-Сунженски юрта Совета исполкома председатела Р. Цагараева, совхоза болхлоша П. Хусановас, С. Мадагова, экономиста К. Висаитова.

№ 955 йолча Грозненски юрта хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза бригадира гIонча **Зуталова Мария Ахмедовна** кандидаталла оттае сощам тIанйцар собране.

Хоржамашта хьалхара собрани цхьоагIонца чакхъяьлар технологически транспорта Старогрозненски управлене коллективе. Грозненски городской Совета исполкома председатель В. М. Шамардин Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаве предложени елар гулбеннараша. Массава раьза а хулаш хьаллаьцар из предложени.

Массане а цхьа барт болаш сощам тIаэц № 54 йолча Пугачевски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа Грозненски горисполкома председатель **Владислав Михайлович Шамардин** кандидаталла оттаве.

Безаме чакхъьяьлар горэлектросета болхлой хоржамашта хьалхара собрания. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа контролер-монтер Н. Н. Чеченцева кандидаталла оттае предложени елар гулбеннараша. Из хьалхагIа а харжи хинний республика лакхехьарча Iаьдала органе, хIаьта цо снйлепца лела а йир халнъа хоржачуи дIи.

Массане цхьа барт а болаш № 36 йолча Кузбасски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа Грозненски электрически сета предприяте контролер-монтер **Чеченцева Нина Никифоровна** кандидаталла оттае сощам тIаэц цар.

Дика чакхъьялар «Промавтоматика» НПО опытни завода болхлой, инженерно-технически балхахой, гIулакхерча наьхе хоржамашта хьалхара собрани. Къамаьлаш даьраша безаме дийцар сверловщиний бригадирах, хьалхалаттача болхлочох А. Д. Коняхинах.

Гулбеннараша массава раьза а волаш № 37 йолча Куйбышевски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавир «Промавтоматика» НПО опытни завода сверловщиний бригадир **Коняхин Анатолий Дмитриевич**.

Дукха нах гулбеннабар Советски района Кирова цIерагIча колхозхой хоржамашта хьалхарча собране а. Колхоза трактористка иттлагIча пятилетка ударница С. А. Тазуркаева автономни республика лакхехьарча Iаьдала органе депутаталла харжа кандидаталла оттаяра йола предложени елар колхозхоша.

Юрта къахьегамхоша цхьа барт болаш № 131 йолча Борзоевски хоржамий округе гIолла **Тазуркаева Сотеито Ахмадовна** Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттае сощам тIанйцар.

Кхоаненна лард йоллаш

Наурски районе йоккхагIчарех цаI я Калинина цIерагIа совхоз. Керттерча культурах — комсел — совгIа, боахаме кхеду ялат, леладу хьайбаш, хьалъеш я дукха гIишлош. Цудухьа тхона эш болх бозаш, боазаш бола шоай гIулакха говзанчий.

Партен правительстван бокха теркам тIабохийт юрта боахама дика специалисташ хьалкхебара, цар квалификаци лакхъяра.

«ДукхагIа йоакхо йолла колхозийн совхозийн кулгалду кадраш, къаьстта а юкъерча звеной яраш, юрта боахам дегIабоалабара керттерча даькъа кхоачаш бола специалисташ, механизатораш кийчбаран царна кхетам балараи...» аьнна да, масала, КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума сощам тIа. Цунга хьежжа лелабе беза юртбоахама кадраш кийчъяра болх хIара боахаме. Из да юрта боахама производства кхоаненна лард йоллилга.

Професси харжарга долха наькъаш тайп-тайпара да къонабарий. Цунца цхьана, дега тоам беш хургбола болх харжа, из беазабалийта, дикагIа карабераабс царна новкъостал де дезараш юрта боахме керттерча даькъе колхозийн совхозийн кулгалхой, специалисташ, хьехамчий ба. Цу тайпара вIаштIехьбаькхаб юрта боахама специалисташ кийчбара болх тха боахаме.

Соахка, масала, совхозе вIашагIъекха хинна трактористий курсаш 17 саго чакхъяьхар. Хьалха тайп-тайпара балхаш кхоачашдеш хиннача царна пиза бола техника елар. ХIаьта хьокхамашка диллача дикка опыт йолча механизатораштa нийсса къахьегаш ба хIана соахка курсаш яьха Исмаилов Ибрагим, Гамаенов Александр, Симаев Хьасан, Бикаев Ваха, Амалашев Паду.

Укх шера а кийчбеш ба тха боахаме къона механизатораш. Курсашка хIанз дешв багIараштa юкъе ба хьалха тайп-тайпара балхаш даь кагий нах. Масала, Реунов Валерий хьалха слесарь хиннав, хIаьта Щербаков Владимир — сварщик, Трофимов Владимир — шийна тIабелла моллагIа болх кхоачашбеш. Берригаш а 15 саг ва курсашка дешаш.

Курсашка хьехаш, къонабараштa хилаза ягIйоаца говзал дIалуш ба опыт йола къаьна механизатор-хьехамча Крымов Иван Алексеевич, йоккхагIа йола агроном Тарасова Лидия Петровна, гидротехник Повесина Мария Александровна, механически мастерске заведующи, къона инженер Сафронов Александр. Цунах къаьстта дувца безам ба са. ХIана аьлча специалистага кхоачаш тха боахаме хьалхийнав из.

Совхозе болх бе вера Александр Серноводскера юртбоахама техникум а яьккха. Из совхоза кулгалхоша трактори бригадана керте оттавир. ХIаьта дехке а баланзар тIехьагIа. Нахаца дика тарлуш балха тIерен волга гуш болча боахама кулгалхоша Александр вахийтар Ставрополе йолча юртбоахама институте деша. совхоза чотах стипенди а тергдолаш. ХIаьта цигара цIаьнеча мехкастерскена кулгалде оттаваьв. ХIанз шийна балха из а раьза волаш, боахама кулгалхой цунна а раьза болаш, дика къахьегаш ва из.

Юкъера школа чакхъяькхача совхоза производстве дакъа лаца безам болаш дукха кагий нах хул. Балха тIа цар пюеш къахьокхарга хьежжа, тIехьагIа шийн чотах институташка, техникумашка деша ухийт уж совхозо.

Дукха ха йисаяц киттa деша бахийта С. Целайма, В. Неткачев, Н. Исраилов, П. Амахин институташ, хIаьта А. Дышловой, Г. Сухорунов техникумаш чакх а яьха цIабахка беза ха хьатIакхача.

ДIадахача шера юкъера школа йистеяьккхачул тIехьагIа балха баьхкар Рогозинская Аллеи Калашникова Татьянеи. Царех цаI хIана комсаш леласта бригаде я болх беш, шолагIъяр — берий беша. Юрта боахаме болх бе безам болаш я царех хIараяр. Дега къоабалъю професси лаха а харжа а совхозо царна новкъостал а дергда.

Н. ЛОКТЕВ.

Калинина цIерагIча совхоза рабочкома председатель.

ЛАЬТТАНЦА ШИЙ ВАХАР ДИЙЗА...

ИттлагIча пятилетка диъ шера планал совгIа ялх эзар тонн баьцадаараш дIачуденнад паччахьалкхенна Грозненерча «Родина» яхача совхоза кхаш леладераш.

Пхи бригада я совхозе баьцадаараш кхедеш. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хIара шера хьалхе йоахаш хьайоагIа Солнышкина Антонина Дмитриевнас кулгалду бригада.

90 саг ва цун бригаде хьинар ца кходеш овсареш къахьегаш. 1979 шера хаоттама хьалаш аьттув боацаш нийсденна дале а бригадерча болхлой деиал дIакхаьчад 160 гектара тIа дика хьувкъам хьалкхебе а паччахьалкхенна из дIабалара план тIехкхоачашъе а. Бригадо дIачуденнад 3228 тонн баьцадаараш, планагIа 3122 тонн дIадала дезаш хиннача.

Дукха ха я Солнышкина Антонинас баьцадаараш кхеду. Цун къахьегама биографи дIайоласкпай 1947 шера Грозненерча № 2 йолча совхоза баьцадаараш кхедеча бригаде. Дукха ха яалехьа хьинаре къахьегаш йола Солнышкина бригадиралла хьожаю. Шийн декхараш толамца кхоачашдеча Антонина Дмитриевнайна совхоза дирекце, общественни организацеша баркал оал, снйлен грамоташ тел, ахчан премеш хьежаю. ХIаьта 1963 шера КПСС членаяла дIаэц.

Коллективо снй даро керда низаш делар къоначча коммуниста. Цхьа шу дIадахийтац цун бригадерча болхлоша паччахьалкхенна баьцадаараш дIадалара план тIехкхоачаш ца еш.

Солнышкинас шийн къахьегама биографи дIайолаьь совхоз керттера дар хьайбаш кхоабилга долаш яр. Цудухьа 1966 шера февраль бетта дукхьал соми баьцадараши кхедеш йолча «Родина» яхача совхозе балха йода из. Цига тIеххьаэсаш хиннача бригадана кулгалде оттаю.

Совхозий кхашка ткъаьшийтта шера къахьийтад Солнышкина Антонинас баьцадаараш дIадувш, цар хьувиьям хьалкхебеш, паччахьалкхен планаш снйленца кхоачашъеш. БIаь эзар тоннага дIакхоач цоь цун бригадои хьалкхедаь республика къахьегамхой истолаш тIа кхаьча тайп-тайпара баьцадаараш. Советски общества къаьстта доккха снй ду къахьегама тIера волча, овсаре болх беча сага. Ишта снй деш 1976 шера Къахьегама ЦIеча Байракха орден, 1977 шера «Къахьегама ветерани» яха снйлен медаль елар Солнышкинапа. Шин шу даьннад Антонина Дмитриевнана пенсе книжка дIаденна. ХIаьта а салаIа уйла йолаш яц ветеран.

— Совхоза кхашка хьатIадьнна баьцадаараш бIаргадайча се къона йоI йолаш санна хеталу соиа, — йоах Солнышкинас.

С. АУШЕВ.

ТЕХНИКА ХАМ БУ

Декабрь бетта «Сортсемпром» объединене семинар чакхъяьккхай Сунженски района «Победа» яхача колхозе. Цу семинаре дакъа лоацаш хиннаб объединенена чуйолхача колхозий, совхозий кулгалхойи керттера специалисташи. Цар цига Iомаяьй «Победа» колхозе юрта боахама техника кийчъяра опыт.

Бизза пайда тъаэцаш эффективность лакха йолаш лелаю техника колхозе. Тишъаларах массехк шу хьалха баланса тIара дIалха йиш йолаш хинна трактораш комбайнаш автомобилаш, кхы агрегаташ тахан а тIехьа бонкха пайда а луш болх беш я йоаконца техникага хьожаш специалисташ хиларах. Масала, КПСС член волча Шалпин Михаила лехка ЗИЛ-164 яхача марках йола автомобиль итт шу хьалха балансера дIаяккха йиш йолаш хиннай. Ши миллион километр гаргга никъ баь боллашехьа а цIена яраш сашна мукъ дIа-юха кхукьаш я из.

Ерригa тIехьайийза лелаю техника ханал дукха хьалха тоа а яь, кхы де леза гIулакхаш а даь кийчон мутIаре дIаоттаяьй колхоза механизатораша. Цу гIулакха объединенерча боахамашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхай «Победа» колхозхоша. Мукх дуаргдоацаш даьтта а хьекха кийчдаь латт йоахараш, макхаш, дисичаш йоахка лущильникаш, сеялкаш, культивтораш, кхыраш.

ТIехьайийза лелаю техника сихен дикен тоаль якхара йинъ бригада я колхозе вIашагIъелла балхаш деш. Ткъаь итт саг чуводаш я хIара бригада. Овсарле лакха йолча тайпара механизатораша къахьегаргдола хьалаш вIаштIехьдаьхад, колхоза правлене материально а морально а белгалбоахаргба уж.

Ханал хьалхен динеп техника кийчъяра бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Иванов Александра кулгалдеча бригадерча механизатораша. Царна Снйлен грамота а ши бIаь сом преми а еннай. ХIара дийнахьа шишша норма йоаккхаш хьинаре къахьийгад трактористаша: А. Жукова, А. Попова, сварщика М. Лазарева. ШолагIа моттиг яьккхай бригадира гIончас Ермоленко Валентина кулгалдеча № 2 йолча бригадерча механизатораша. Царца а совгIаташ деннад. Ши бIаь процентага дIакхоачаш дийнахьара шоай нормаш кхоачашъяьй цу бригадерча трактористаша А. Касьянова, А. Махнова, М. Маковкина, кхыбараша.

БIаь йиъ трактор я колхозе. Царех 1979 шера йиъ лагIча квартале тоае езаш хинна ткъаь шиъ трактор тоаль йистеяьккхай. БIарччача шера планагIа юхейиса ткъаь йиъ трактор а Советски Эскара цIей — 23 февраль хьатIакхоачаш тоаль яккха лерхIащ ба механизатораш. Цар шоай дош кховчашдергхилар гуш да. Агрегатно-участкови методагIа тоаю трактораш овсарле лакха хургйолча тайпара вIаштIехдаьхад массе а участкашкара балхаш. Ткъаь пхийтта саг ва комсомольца Плахутин Геннаде кулгалдеча мастерске трактораш тоаеча къахьегаш. ХIара дийнахьа цаIи ахи норма йоаккхаш къахьег КПСС членаш болча А. Батеевеи И. Бугаевеи, доагорa аппаратураш тоаеча слесара Г. Швачкос, трактористаша Н. Петрушенко, А. Фролова, А. Касьянова, кхычар.

Ханал хьалха кийчъеш латт ялат чуэца комбайнаш а. Ткъаь кхаьнех пхийтта комбайн хIанзле а тоаль яьккхай. Кастта тоаль ергйолаш я юхейисараш а. ХIаьта силос йоаккха ерригa нйс комбайн тоаль а яьккха дIаоттаяь латт.

Ишта толамаш доахаш техника тоае а, массе хана кийча хилара коэффициент лакха лоаттае а цар вIаштIехьдалар цолагIа бахьан да механизаторех бокхьонца дай беш колхоза специалисташа ахтах техника царна тIачIоагIъеш хилар. Шоай доалахьа уж хиларах йоакхо еш хьожк царга механизатораш.

А. СУЛТАНОВ.

Культурно-бытовой объекташ наха чубаха цIенош хьалдара давкъе дика аьттув болаш хилар дIадаха шу грознецашта. Тха штате воацача корреспондента **Я. Бубненкос** даьча хаттарашта жоп а луш, халкъа депутатий Грозненски горисполкома кулгалхоша дувц: Укх тIеххьарча диъ шера Грозне бахача наха лаьрхIа хьал а даь эксплуатаце дIадениад 400 эзар совгIа квадратни метр дола наха чубаха цIенош, ворхIи ахи эзар болча дезалаша керда квартираш хьайицай, царех

ДОККХИЙ ХУВЦАМАШ

1340 болча дезало соахка дIанйцар квартираш. Баракашка, подвальни помещенешка, аварийни долча цIеношка баьхача эзар болча дезала а керда квартираш еннай.

Деша даха ха йоаца берашта укх пятилетке хьал а яь болх бе йолаялийтай 2050 моттиг йола берий бешамаш яслеш. Дешархошта лаьрхIа хьалъяьй 4840 моттиг йола школаш. Дарбаш деча учрежденешка 270 менги дукхагIа хиннаб, хьалъяьй керда поликлиникаш 1450 саг дукхагIа тIаэца йиш йолаш.

ИттлагIча пятилетке хьалдаь а даькха эксплуатаце дIадениад драмтеатр, «Юбилейный» яха широкоформатни кинотеатр. 19 миллион совгIа долча сомах пайда ийцаб коммунальни гIулакхашта йола объекташ хьалъеча. Эксплуатаце дIаенная 12 километр йола троллейбусни линия, бIаь километр гаргга дола газови сеташ, газ чуйиллай 16 эзар йолча квартире, реконструкци ю «Минутка» яхача майдана кхычъ объекташта.

Пятилетка тIеххьарча шера йилла а яьккха эксплуатаце дIаяла лерхI 15 километр дIоахал дола троллейбусни лини, йистедаккха лерхI Шолжа тIа туллаш дола тIий, реконструкци яра балхаш чакхдоахаргда Красни фронтовиний, Богдан Хмельницке, Ленина цIерагIча, Первомайски, кхыча улицашка. Кхо миллион совгIа сом дIадохийтаргда здравоохранене объекташ хьалъеча.

Эксплуатаце дIаяла лерхI Ленина цIерагIа улицагIара поликлиника йиьлагIча городской больницера дарбан корпус, республиканск и больницера терапевтически корпус, № 9 йолча больницера дарбан корпус, пхелагIа поликлиника хьалъяра дола гIишлон балхаш а дIахо хьоргда. Хьалъе йолаергья скори медицински новкостала йола станци.

Укх шера микрорайоне бахача наха лаьрхIа хьалдеш дола широкоэкранни кинотеатр хьалдаь дергда. Дукха хьалъергьа школаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш. Ши эзар совгIа болча дезалаша керда квартираш дIаэцаргья.

Депутатех дола дувцараш

ДЕГА ДИКАЛ

Тамаш ергIолаш дIайолалу къахьегама биографи. Орджоникидзера торгово-кулинарни техникум йисте а яьккха продовецалла балха йора. Дага а дацар бутарг ма бий аьнна юххьанца безабенна болх. Ший нана дезарах бита бийзар цуьн из болх. ХIана а вахара опыт яц, цхьаьнне Iехаергъя аьнна хеташ яр нана ший йоIах.

Хьалхашка эттар мичахьа гIоргъя хIанз балха яха хаттар? Буровой балха яхар йоI. 885-ча буровой лаборантка я из. Диццургдац из Верайна. ХIана аьлча укхаза корабир цуьна шийна беза болх, безам, ноаз.

Укхаза вIаши безабелар ёрсий йоI Верен гIаьгIа Галаев Ахьмади. ДегIабоагIаш, чIоагIлуш бар царна юкъера безам. Тайп-тайпарча сменашца болх беш хиннабале а хIама новкъа доацаш дIахо дукхагIа безалора уж шоайла. Къаьста ха йоакхе а дукха ца гоаш юха вIашагIнкетар. Сменаш хувцалу ха кIентга иле а дагардар дIа-юха ала кхувра дар.

Кастта цхьана баха вIашагIкхийтар уж. Хьаьнлар керда лезал, вахача моттиге де дезараш. Хьалха санна шоай болх а беш цхьана дахар хьожа мар-сесаг, лакъа лоацар коллектива юкъарча вахаро. Къаьстта Верай дукха дар де дезараш, бакъда, царех дика-м лоархIайора из. Шакхе а дешаш ма дарий уж Грозненски механьатта техникуме.

Къаьстта хала дар кIаьнк хинначул тIехьагIа, хIьата а дай-нанной новкъосталце дика чакхдаьлар гIулакх. Техникум дика чакх а яьккха хьанйцар диплом. Цу хана замерщицалла болх беш хила Вера хьожайир шоллагIча промысла техникалла-технологалла. 1974 шера КПСС членалла яьлар из. Цунах доккха дикахетар хилар ГалаевгIар дезала.

Массехказза партийне организаце секретаралле, профсоюза моттигерча комитета председателалле хийрийй из. Цхьанкха а общественни гIулакх дац цо кхоачаш ца деш. МагIалбика городской халкъа депутатий Совета депутателла шоллагIа хержай хIана «Малгобекнефть» НГДУ къахьегамен аланен отдела инженер йола Вера. Галаевас санна лерттIа кхоачашдеш хилча къаьстта де дезараш дукха да депутата. Де а доагIаш сий ду цуьн шийй ялхлагIча участке бахача наха. Дукха тайп-тайпара дешаш къестадаьд цо. Дикахетар, хаIахетар хиннараш цуьнца дагабала, новкъостал деха боагIа.

Проценташца дусталургдолаш дац депутата гIулакх. Керттерча даькъе нахацара болх ба из. Наьха дехар кхоачашдеш ше зIамига дар дича а доккхал деш хул Вера. Ше кхоачаш ца дaь цхьа наказ дага доаллаш я депутат Галаева. ДукхагIа эпаш дола товараш дохкара гIулакх вIаштIехьдаккхара дехар даьдар цунга. Цхьан хана промышленни а продовольственни а товараш цхьана дохкаш тика яр участке. Цунна реконструкци еш хувцам баьчул тIехьагIа тай, чопилгаш, мазаташ кхьидола лоадам боаца хIамаш эца керрдача городе аха везаш хул. ТIаккха транспорт дика я але хIама а дац. Дукха ха йоа. Цул совгIа, ялхлагIча участке бахараш доккхагIча даькъе пенсионераш а ба. ХIьата из гIулакх «Малгобекнефть» НГДУ ОРСа кулгалхоша вIаштIехьдоаккхареда аьнна хеташ а я Вера.

Лоацца аьлча, де дезараш дукха да депутата. Каст-каста Вера дакъа лаца дезаш хул товарий мах оттабеча, хувцача комиссе балхаца. ХIьата депутата декхарел совгIа кхы а дукха да кхоачашде дезараш. ВОИР-а секретарь, ревизионни комиссе председатель, парткомерча идеологически балхе йолча комиссе член я из. Массанахьа а кхоаю, партийни бехктокхамца шийна тIа мел дехка деккхараш дика кхоачашду Верас.

Ер шу къаьстта белгала да. Укх шера август бетта шоаш цхьана баха 10 шу дизар дездир Верас Ахьмадеи. ХIанз 3 бер да цар. Дукха эш царна. Диъ шу дизад зIамагIйолча йиIига. Наьна гIулакхий, балха де дезарий бала бац, ше хьастар, гIулакх дар дIадех беро. БоккхагIбараш деша барIа, царна а дукха эп наьнагара.

Цхьабакъда, вIаши безаш, дIа-юха новкъостал деш марсесаг долча дезале хилац де дезарашта юкъе гIай. Аьмада массадолча хIамаийна новкъостал ду сесага. КарагIлаьнираш, дийна дисараш юкъа да цар.

Иштта дика лоархIаю МагIалбика горсовета депутата Галаева Вера шийй дехкарех.

Г. ФЕДОСЕЕВА.

Парте дош дег чу дужадер

Грозненски района «Советская Россия» колхоза шурий ферма цIеча уголоке шийй аргIанара беседа еш яр агитатор Джабраилова Зина. Боккха терках тIабахнийта ладувгIар хьайбаш леладераша цо еча беседага. Вешта, цунах-м таманттьелга а дацар. Iалаьмате боккха лоархIам болча исторически документах — КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева даьча къамаьлах лаьца яр цу дийнахьа агитатора яь беседа.

— Мехка экономика, иттлагIча пятилетка диъ шера итогий, хьатIадоагIача шера планий массе а оагIорахьара кIоаргга анализ яьй ноябрьски Пленуме къамаьл дешноа Л. И. Брежнева. Цуьца цхьана оттадаьд гаргагарча ханнера а перспективера а декхараш, гучадаьхад кхоачамбоацараш уж дIадахара наькъаш, вай партеи халкъан хьалхашка латта декхараш. ХIаьта доккхий да мехка хьайбаш леладерашта хьалхашка оттадаь декхараш а. Уж кхоачашдеча новкъара доагIаш дола дакъа лаца деза вай а, — йоахар агитатора.

— Укхаза белгалдаккха ловргдар сона, — аьлар цо, — дIадахача шераца нийсдича дикка динагIа да вай коллектива хьокхамаш. Шера план бIаьн ткъаьн пхийтта тонн йолча дIабахача цхьайтта бетта вай колхозо пачхалкхена дIаденнад бIаь ткъо тонн дулх. ХIаьта, шера план 2100 килограмм йолча цу юкъа юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара яьккхай 2000 килограмм шура. Iан укх хьалхарча деношка дийнахьа бусек пхи килограммал дукхагIа шура йоаккх ферме гIолла. ДIадахача шера укх хана йоаккхаш хинначул цхьа килограмм барх I бIаь грамм дукхагIа я из. Цхьабакъда, уж цифраш кхы а лакхагIа хургьяр фермерча берригача хьайбаш леладераша шо-шоай участкашка йолаш йолча торонех дикагIа пайда эцаре, къахьегама дисциплина телхаераш, балха тIехьабусараш вайна юкъе ца нийсларе. Вай массане а декхар да уж кхоачамбоацараш дIа а доахаш хьайбашкара дукхагIа продукци яккхар. ХIьата, толамта боде никъ лаха вай гаьни даха дезац. Вай болаш ба из гойташ бола маькаш. Царех дика боазаш бола дояркаш — коммунист Исаева Хадижат, Мааева Мария, Эльмурзаева Ума-Кулсам, Эльпиева IайнаI, Занаева Сацита, Берниева IайнаI. ДIабахача цхьайтта бетта 2700—2800 килограмм шура яьккхай хIара Iаттагара. ХIаьта ше Iуйал деча Iасех хIаранена ден-бус планал совгIа 150 грамм дозал тIакхетийт Катаев Iаьлес а. Балха доккхий толамаш доахилга массане гIулакх а хинна дIаоттa деза. Иштта да хIанз вайна хьалхашка латта декхар — чакхдалийтар цо къамаьл.

Хьайбаш леладераш толамаш даха тIаьхьийта Iац Зина. Цо ше а гойт толамга бода никъ. Цу колхозе хьалха латтарий мутIаре я из. Шийн групперча ткъаь Iаттах хIарагара шура яккхара шера план дика хьалха кхоачашьяй цо. Иштта дика болх беш хьаенай дIадахача шера а. 1978 шера хIара Iаттагара 2600 килограмм шура яьккхай цо. ХIьата 1979 шера 3000 килограмм яьккхай.

МоллагIча а темах ше беседа еш, ше дувцар ферма коллективана хьалхашка латтача декхарашца дуаз агитатора Джабраиловас. Цо дика кхетаду къахьегамхошта эггара гаргагIа латташ бола нах агитатораш хилар, хIара денна парте бакъдеш наха дIадовзийтараш, боахам культурен дегIайоалаяра хьакъехьа хьалхашка уттаду декхараш кхоачашдара уж тIаьхьараш агитатораш болга. Цудухьа цIенхашта кийчлу из ше еча хIара беседага.

— ХIера коллективе ба даим шоашкара хьожам гойташ доккхий толамаш доазаш бола боакха санхетам болла къахьегамхой, — йоах Зинас. — Уж санна нхыбараш а къахьегаш хургбола гIулакх Iалашдара дукха хIама ле декхарийла да тхо — агитатораш. Цудухьа айса еш йола беседаш толамагIа йола опыт коллективе шерра йоаржаяра, социалистически яхь бокъонца лелайитаро, хIаравар дьякъара кхом беши къахьегама дисциплина телха ца ешш хилийтара тIаерзаь ю аз. ХIьата берригача мехка боккха толам, сага кхоачара хьал-торо талан цо ше волвелча хьегача къх тайша йолгах хIаравар дIакхетаве гIерт со.

ИйслагIа шу да Джабраиловас цу ферме болх бу. Итт класс йистелъяккхачул тIехьагIа ера цига балха из къахьегам дукха безаш йола хьалсаг. Цудухьа вIаштIехьдоал цун балха тIа доккхий толамаш даха, юкъарча вахаре хьинаре дакъа лаца. Из я КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Грозненски райкома, шоай колхоза паркома, правлене член. Цу ферме болх беш а заочно дешаш йистемьякхий цо Назрановски юртбоахама техникум. ВIаштта кхозза районни совета депутатакха хийржай Зина. Дукха ха дIалу цо харжархой наказаш кхоачашдара а.

— Хоаш ма хилара 24 феврале хургдолча моттигерча Советий хоржамашка дакъа лаца декхарийла ва агитатор. ХIанз цу хоржамашта кийчо е доладеннад тхо а. Оаха наха дуаьц хоржамий положенех, дIадаха хоржамаш хинначул тIехьагIа хиннача хувцамех. Берригача мехка санна доккхий хувцамаш хинад тха юрта а. Цу юкъа укхаза хьалдаьд дукха керда цIеноаш, юрта хий диллад, хIанз юллаш я газ, дукха наькъаш тоадаьд. Шуьн бIаь бекана лаьрхIа керда помещени хьахьий тха ферме.

ХIаьта, хьалха латтача доярказна лаьрхIад шоай ше шера планаш Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дузача денга кхоачашъе.

Коллективе юкъе беш бола берригa политико - массови болх цига дIаьху ферма цIеча уголоке. Агитатораша долча новкъостала укхаза да центральни а моттигера а газеташ, «Агитатора блокноташ», телевизор, коллективо тIаийна социалистически декхараш, яхье хьалха боагIараш тIаозбу улг.

Цхьабакъда, нийса хургдацар кхоачамбоацараш дац аьлча. ЦIеча уголоке йоацаш я радио, со цига хиннача хана доашаш дар цхьаннта а тайпа газеташи журналаши. Цхьаннахьа а гуш дацар неигазет, кIезига яр гойтара агитаци а.

Идеологически балха лоархIаме дакъа хилара тарра цу фермера гойтара агитаци дикагIа вIаштIехьъяккха еза «Советская Россия» колхоза партийни организаце. ХIьата ферма цIе уголок кердача газеташцеи журналашцеи Iалашъелга, къахьегама листокаш, пенгазеташ араяецара агитатораш кийчеозилга цун керттера декхар ма дий.

К. ЮСУПОВ.

ЛЕНИНГРАД. Производства эффективности продукце дикали лакхъяра тIехьа къовсам лоаттабе тIахьехаш йола КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева парте ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме даьча къамаьлацара положенеши выводаши бокъонца йола балха программа а хинна дIаэттай мехка йоккхагIъярех йолча оптически фирма — В. И. Ленина цIерагIча Ленинградски оптико - механически объединене коммунисташта. Пролетарски революце баьчча ваьча дийнахьа денз 110 шу дизара сийна къахьегама вахта леладеча деношка предприяте партийни организаце терхама юкъмоттиге латт — арахецача продукце дикал дIачо лакхъяра дезаш. Арахецача изделех ахаш тахан сийлен пхисбарг тIалатташ я. Дуне 90 пачхалкхенашка, цу даькъе СЭВ чудоагIача дерригача мехашка а, экспортагIа дIаухийт спектральни оптически измерительни прибораш, микроскопаш, фото а кино а аппаратура. Партийни организаце юкъарчал доацаш даькъе а лоацаш вIашагIъеалай продукце дикал лакхъяра лаборатори. ХIанз кийчъеш я керда мероприятеш, масала дикала управлени яра комплексни система вIашагIйоллаш я. Цо торо хулийтаргьа предприяте сий кхы а чIоагIагIа лакхле.

СУРТА ТIА: продукце дикала управлени еча лабораторе коккхагIвола инженер В. Я. Костяеви (аьрдехьара вар), слесарь-механик, цеха партбюро секретарь Г. А. Рыженкови «Любитель-166» яхача кердача фотокамерий партега хьожаш ба.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ИттлагIча пятилетка мулаш

СибарегIарча энергогиганто низ алсамбоах

Дунен тIа эггара йоккхагIча Саяно - Шушенски ГЭС-а шоллагIа агрегат кхоана кхоалагIа ноябрь да яхаш тховсара яьсса кхестаргйолаш болх бе оттайир. 72 сахьат дацалехьа электроэнергие тела йолласлар на. Из операци шийн тайпара-хилар да турбина болх хьалхартуй а санна (1978 шера декабрь бетта) станце сунт хьалъаь я ялалехьа дIаболабалийтар.

СибарегIарча экономика энергетически «двигателла» еррига торонаш я дегIаухача хьаштаьшка хьежжа шийн низ алсамбаха. СибарегIен цаI йолча энергосистемана чуйоагIача 90 электрически станце гIулакх ду 6,5 миллион квадратни километр йолча территоре тIа, хIаьта цар низ 30 миллион киловатт совгIа а ба.

Укх энергообъединене пайдане башхалонаш кIезига яц. Цхьа-цаде, межкдаьттен газа йоаккхаш укхаза моттигаш яле а. СибарегIара йIовхала цхьа электростанци мара яц лоxерча сортах дола мазут доагадеш вожаш — маьжа леза доаца доагор — кIора боагабеш а. ШоэлагIа-дале шера йоаккхача 150 миллиард киловатт - сахьат энергех ах гидравлически станцеша лу, хIаьта из ТЭЦ-о луча энергеа бодачул иттазза кIезигагIа мах бодаш я. Цу гIуланхах кхоалагIа боалл пайда — СибарегIарча энергообъединене дукха йIовхал лу цIенош дIовхде. Чакхдаьннача ткъаь шера электростанцеI йIовхал телара нкл 4 эза илсамбаьнкаб. СССР малхбоалехьарча районашка дукха гIишлош хьалъеш латтача из чIоагIа лоархIаме гIулакх а да. Геттара чIоагIа шелаь аттача а 27 миллион нах бахача кварташа йIайка я.

СибарегIарча энергообъединене гIулакх деча йоккхача моттиге энерге потребителаш хина Iац, укхаза хьалъеш латт керда электростанцеш а. Хьалъеш я Богучански ГЭС (Ангара тIа из йиъьлагIа), иштта Кански-Ачински кIор боагабергболаш хьалъеш я низ бола йIовхала массеяк электростанци.

Бакъда, хIанзарчоа сибарегIарча энергогигантаешта юкъе эггара йоккхагIа я Енисей Iодолалуча улла Саяно - Шушенски гидроэлектростанци 1983 шу хьатIанхоачаш цун итт агрегата низ 6,4 миллион киловатт хургба. Проект чакхъяккхара Саянски лоамин аьле чу 245 метр лакхал дола геттара йоккха сунт хьалъе еза. 10 миллион гаргга кубически метр бетон дIагIоргьа цунга, тIаккха из хургьа ду тайпара хьалъеча гIишлошта юкъе дунен тIа йоккхагIъярех цаI.

— Ца хоаш дар дукха а долаш, из гIулакх чакхдаккха дIадолалуш, — йоах Саяно - Шушенски ГЭС хьалъеча керттера инженер волча Кирилл Кузьмина, — проект оттаьчар терхалдер сунт хьалъаь а ялалехьа станци энерги тела йолалургхилар. Иштта, лаьрхIача бесса, хьалхара цун агрегат болх бе йоласлор сунт 80 метр хьалъаьелча. ШоллагIа яр — лакхал 120 метрага дIекхаьчача. ХIанзлехьа сунта «букъа тIехьашка» 3 миллиард совгIа кубически метр хий да, хIаьта из лоаттадеродолча Iама проектия боаранта хьежача иттлагIа дакъа мара дац из. Бакъда, из а тоъам болаш да хьалъеш латта ГЭС энерги юар а йоацаш, ше из хьателар а хинна дIаоттара...

Дунен гидростроене практике хIанзалца доаш дац сунт хьалъеча шера миллион кубически метрал совгIа бетон чуетта хилар хьахьокхаш дола масал. Цу халачь балха механизаци яра боарам 100 процентага дIа а кхоачабеш, дIадаха Iа мел шийла хиннидале а, цунна тIеххьа, бIаьстан юкъе доккха Iаьрка хий денадале а, сибирякий вIаштIехьдаьннад шоаш лаьрхIар кхоачашде.

Укх шера декабрь бетта энерги тела йолалургйолча кхоалагIча агрегате хIанз сихдеина балхаш деш ди. Сунт хьалъеча хIара деинен бийсанен чуйотт пхи эзар совгIа кубически метр бетон.

Борис ИВАНОВ,
АПН корреспондент.

МОСКВА. Планал совгIа 12450 вагон кийчъяьй чакхдаьккхача шера Люблино-Сортировочни яхача станце коллективо. Укхаза мехка эггара кIезигагIа лоаттаю совцаяь вагонаш. Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад станце болхлой поездашта формировани яра хьалха латта методаш балха юкъеяххувлар бахьан долаш. Массехи шу да заводе керда техника оттаяь, цу даькъе электроники яр а йолаш: телевидени, видеотерминальни установкаш.

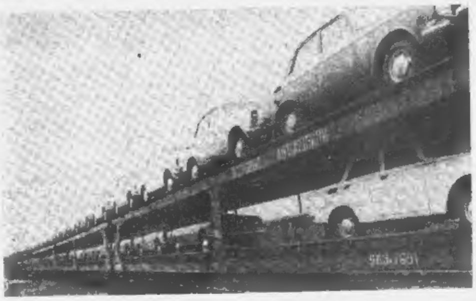

СУРТА ТIА: мехка массе анIкоге дIаухийт Люблино-Сортировочни станце гIолла московски предприятей продукци. «Москвичаш» тIалатта ер состав станце машинаькъахоша кийчъяьй Гаьхарча Малхбоале дIахийта.

А. МОРКОВКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Дикача хьокхамашца накъаболх

Дикача къахьегама хьокхамашца накъаболх стерогрозненски бурувдеттараш В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денна. Карара шу доладелчахьа 16157 метр бурув техад цар, из планагIа лаьрхIачул 907 метр дукхагIа хул. Иштта планагIа лаьрхIачул 4,5 процент лакхъеннай къахьегама овсарле а. Цхьан бетта бурув тоxара сухал планагIа 168 метр мара йоацача 182 метрага кхоачаьяй цу коллективо.

Бурув тохилга сихдара химреагентеха электроэнергехи кхом беш пайда ийбара чотах укх шера дIаяхача юкъа бурувдеттараша кхоаьд 553 эзар сом.

Коллективе лелаеча социалистически яхье котало йоахаш къахьегаш я Шулкин Георге кулгалду коммунистически къахьегама бригада. ГIулакхаш дика лел Шевчук Владимира, Кузнецов Николая, Гребнев Александра кулгалдечи бурувдеттарий бригадашка а.

А. ТИЩЕНКО.

Идеологически къовсама фронташка

Капитализма апологеташ совцаш бац

ФУД КОНВЕРГЕНЦЕ ЛОЗУНГАШТА ТIЕХЬАШКА ЛАТТАР?

Конвергенце теоре къаьстта йола башхало я цун авторий даим вай денош карча экономически реальносташна къейнаш хилар, производства сфере ше пропаганда еча идей объективни кIийле лаха гIертар. Iилманно-технически революце цхьадолча хIамашта гиперболизаци а еш, цар дувц хIанзара общество дегIаух социалистически системен пачхалкхен - монополистически капитализми гIатовжача дукъа шийн тайпарча «кхоалагIча лостамагIа», хIаьта гIулакх иштта а латташ социализм дегIаух капитализма оагIорахьа лесташ, тIаккха капитализм социализмана гаргайода яхаш. Иштта, 1978 шера США арадаьннача «Экономически дегIаахар: уйлаши проблемаши» яхача шийн книжка тIа профессора Николас Джианариса духхьал язду: «Социальни Iалашон-мерех пайда ийбеш а юкъерча класса дегIаалар хьахлоецаш а, капитализм коллективистегIен чIоагIагIен хул. Социализм воих оагIорахьара, индивидуалистегIа хул. рыночнех (рыночни социализм) пайда механизманен тIа-тIа дукхагIа тIа а ерзаш».

Къаьстта айдаь дувц цар производствана прогрессирующи обобщени яр Iилманно-технически революце темпаш сихъьларагIа капиталистически доалахьен корпоративни пачхаьалкхеьи формаш кхы а чехкагIа дегIаяхкар бахьан долаш капиталистически стройна трансформаци хиннай яхаш. Аргументий шоллагIа группа ювзаенна я производства моллагIча юридически регулятора функцеш кхоачашьарах гIоъамбаь а ца Iеш, льготни кредитовани, правительственни субсидеш, гаранташ, налогови политика, кхыдараш санна йолча экономически рычагаша цуьна (производствана) лоаттабу Iоткъам цо алсамбоахача хьалашка капиталистически пачхаьалкхен «керда» роль хилар чIоагIде гIертарца.

Массеха даькъе цхьаза нийслуш йола национализаци, экономикера пачхаьалкхен сектор чIоагIъяра чаккйоаха цхьайоле мероприятеш, пачхаьалкхено планировали кIезиг - дукха шеръеш хилар — из деррига а социалистически системе хулча явленей хьисапера хIама, капиталистически вахара кеп йола шийн тайпара «социализаци» санна доаш конвергенце теорена тIехьарчар наст касте. Цунца ала гIерт уж, хIанзарча хаара капитализм шийн овлага денз традиционнича тара яц, шийн яра хинка вIашдухьлениш дIаьхай, цудухьа цхьан хана Маркса лаьрхIа тайпара яхетаде йиш яц хIанз цу поняте маIан. Цигара вывод ю, капиталистически строй революце наькъаца хувца езаш яц хIана аьле.

Цхьабакъда, вIашдухьала латта ши социально-экономически система «вIаши гаргалахара» теоре авторий мыводаша вIалла лархIа а лерхIац кIийлен тIара экономически факт — конвергенцех дола дош оттадар реальни доацаш а утопичнии а деш йола капитализмаи социализман юкъера антагонизм. Къаьст-къаьстача наьха доалахьени эксплуатацен ларда тIа латтача строя йиш яц производства кечмийи средствайн обществени доалахьен ларда тIа латтача стройца вIашагIкхета.

Йоккхача корпоративни доалахьено дIаяхац капитализма чура вIашдухьленаш. Цул совгIа, цо кIоаргъю уж вIашдухьленаш, хIана аьлча производствах хьахулар довл дераш а кхачийтарал совгIа, дукха эзараш болча граждани средствашта мобилизаци яра наькъаца хьагулдаьча капиталех эгоистически пайда ийбара йола шерра тороаш хьаю. ХIанзарча ханарча монополистически объединенех «юкъарча берката» инструмент лоархIалургъя духхьал кIезигагIча наха общественни рузкъаве узурпаци яь хилар, берригa низ монополей, берригача бахача наха юкъе геттара кIезигача наькъа группана бе хилари цар шахе тIалоаттаду дукъи. деррига шоашта хоашпехьа, бIаргаго ца ловраша.

Капиталистически строя хьалашка пачхаьалкхен экономически лоархIам лакхбалар а иштта хIамча а халкъа хьаштанта болча пайдана доацаш монополей хьашташта ма эшпара хIама да. Монополистически капитало рентабельность лоха йолча, яь капиталовложенеш юламеттаоттара ханаш дIахьа йолча доакъошка яйт пачхаьалкхеега инвестицеш. Налогаш тоххарий средствах хьалъаь предприятеш дукхa а дукхагIъяраш тIехьагIа частни секторерча корпорацешка дIатол. Маьхаш уттадора механизо, тарифни политико, хьахьарр дIаэцаргхиларах болча тешамо, кредиташа кхы а чIоагIагIа шеръю кIезигача наькъа общественни рузкъаше шоай доалахьа дерзадара торонаш.

Доаладергда нах укх тайпара масал. ДегIадаьхкача капиталистически мехкашка масала США, латтача бензинови паника хьалашка логично хургдар, кризис эггара чIоагIагIа доагора энергетически корпорацешта Iаткъаргъя я яьна хийтача. Цхьабакъда, хIанз долаш доа хьал геттара кхыча тайпара да. Маьхаш лакх а деш, шоашта пайданагIа хургйола рыночни механизм хьалхехьа кийч а еш. Цу корпорацешка тахан рекордни пайдаш кхоач. Иштта, компанеш шоай даннеех, карарча шера шоллагIча квартале «Стэндард ойл компани» (Огайо) пайда 70,1 процент лакхбелар, «Галф ойл корпорейшн» — 65,3 процент, «Стандард ойл компани» (Индиана штат) — 36 процент, «Экссон» — 20,3 процент. Энергетически кризис вIалла а Iаткъаяц монополешта, из Iаьткъай хьалхарча аргIанна мутIаререча потребителашта. Цудухьа вай деношка буржуазни идеологаша селла дукха ювцаш йола «капитала социализаци», капиталистически общество латта гIулакх яхаш къайла дахара лелаеча ширма тайпара хIама мара яц. Капиталистически строи йолча дилла а хулеш доаш хIана да вахара Iалашо из хилар, цхьан оагIорахьара, кхом болцаш рузкъа дIехьинтари вокхазавьяра — роcноши.

«ВIаши гаргахара» теоре бокъонца де лерхIаш долчо болча бесса дийцар шоай хана боваш болча политологашa З. Бжезинскен С. Хантингтонск: «Конвергенци овлачуй дукхагIа йолча теореша ювцар бокъонца лаьрхIача конвергенци а йоацаш, духхьала латта система (вешта аьлча социализм. — В. К.) дIанхоаллийта да».

БУРЖУАЗНИ ИДЕОЛОГЕ КРИЗИСАХ ГУЧАДУВЛАРАШ

Юххьанца либеральни гIозарашта юкъе хьахинна конвергенце теори цу сахьате хIанзарча ханарча антикоммунизман цуьна тIехьаьелараш хьал хIана лаьцар? Укхаза гIулакх эггара хьалха дувзаденна да дунен хьалкъашта юкъера хьал хувцалара шийн тайпара геттара чехха реагировани еш йолча буржуазни идеологе юкъара акценташ хувцалларца.

Нагахьа санна хьалхагIа антикоммунизма идеологашa капиталистически строй гучахьа, духхьал хестаяра низ вIалла кхобеш хиннабеце, хIаьта социализмах къел катIоала а сага бокъонаш йина а дуне лоархIаш хиннадале, вай деношка шоай аргументаце стиль ца хиццача бовлац уж. ХIаьта конвергенце теори — цуьна дола къаьгга тешал. Цуьна тIехьарбарица мел дувцачов юкъе доагIаш да духхьал е хьоккалуш кердача строя толамаш детIвакара, социалистически содружества мехкий низ чIоагIлуш хилара дола мукIарал. СийIлахьбоккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача котало а дерригача дунена дIагойтар, фашизм йохаелга советски салтечуй денало, советски наьха массови турпалало Iалашдаь ца Iеш, социалистически экономика толамаша. Деррига вахар социалистически хьисапе хувцаро Iалашдаь хилар. Цу хьалашка къахьегамхошта пачхаьалкхена доал де «ховрг ца хиларах», боахам бохарах, большевистски эксперимент гаьнаьг ца хиларах йола буржуазни пропаганда хьалха хиннача ситам нопаша дIедийхар шоашка цIаьхка а хьожалтен хувцлаген. Цул тIехьагIа йола синача Iилма-технически революце, тIаккха дукха ца гоаш империализма колониальни система йохара хьалашка кхы а совдаьлар буржуазни идеологеиа фальсификаце дикагIа кийчъяь а маьнарагIа хьулаь а йола формаш эшаш хилар.

Антикоммунизма де лерхIараш хьалха хиннараш лац на гIерт конвергенце идеи гIонца капитала мехкашка къахьегамхошта социально-психологически демобилизаци ерта чакхдаккха, уж классови къовсама тIера боалача наькъа тIа баха. Социалистически мехкашка де лерхIар да, социалистически стройна эрози йолаялийта, дунен социализмах дIахо система хургйоацаш доакъош даха с «цамцальккха» гIо дергдола платформа оттаяр.

70-ча шерашка тIехбьинача низаца гучаьнна еррига капитализма кризис чIоаттIа ирьеннача этапе буржуазни идеологаш гIерт ши система «вIаши гаргаозара» идея дийнъе а цуна керда низ бала а, цхьаза уж геттара шоай тайпара йоашка а йоашхаш. Уж гIерт кризис цун социальни характеристикаш мичча бесса яле а еррига хIанзарча обществах довлаш дола хIама ала. Из хилара бахьан да йоаз социализма а капитализма а хьалашка цхьатарра шийн дегIаахаро Iалаьман сагон юкъе дилла а йолаш йола антагонизм кIоргъета, сага духовни дунейна а паргIатонна а эшам беча техники влияни тIа-тIа совъйоклаш хилар.

70-ча шераша тешал ду империализма идеологе цхьайола акценташ, къоастадаь аьлча, ши система «вIаши гаргаяхара» теорешцара дуккхача цун никални отношенеш а къьдда хувцаяллара. ЙонагIча буржуазни идеологаша лерхI, цуьна «трансформаци яра» байракха кIал капитализм лоравра курс перспективни йоацаши кхыметтел керте латта класс хIалакъергйолаш. ХIамаш етташ дола хьежорг хиннад конвергенце теорех а. Къаьстта лоархIам болаш хилар укхаза, конвергентни иллюзеш тIайогIара наькъаца капитализма мехкашка классови къовсам бужабара даькъера расчеташ йохара, цар гIонца социалистически санхетам шийнегIа буабала болабаларга а капиталистически вахара образа стандарташ могаярца социализм чура бохае торо хиларга а даькъа дог довра факт.

Цхьабакъда, «синтеза», ши система «вIаши гаргаяхара» теори хIанз укх сахьате дIаьныа йолаш латт аьнна вывод яр сов хьалха хургдар. Дувцар конвергенце теорена метта кхьяр оттаяр дац, цар вIаши чоалънлар да, хIана аьлча шоай социальни маIанга диллача уж цхьатарра я цар къаьстадар алхха цаI да, массанена а хьалхашка латта цхьа декхар тайп-тайпара кьестаде гIертар. Из декхар да пачхаьалкхен - монополистически капитализм цун еррига атрибуташца ца йокийташ йитари социалистически стройна эрози йолалургйола хIама дари.

Кхоанента бода никъ белгалбер социализм я. Таххане а хоадамбеш йола воздействи ю цо бIаьш миллионаш болча наькъа уйлаштен дагаэттарашта. Къахьегача наха цо Iалашъю паргIато, шерра демократически бокъонаш, знанеш, дикача хьалага бода никъ хьабелл.

Валерий КОВАЛЕНКО, философски Iилмай кандидат, Ломоносова цIерагIча Московски университета доцент.
(АПН).

XVII-ча областной комсомольски конференцера

ДIАХО—КЕРДА ЛАКХАЛЕНАШ

Пятилетка дийъ шера НохчГIалгIайчено дахьача толамашта юкъе, аьлар докладчика ВЛКСМ областной комитета хьалхарча секретара **Г. Эльмурзаева**, холуш дакъа юкъедиххьад комсомольцаша, республика берригача кагийча нахех мехкарашех. Нов. Л. И. Брежнева «...дика, кийса лозунг да» аьнначa «Эффективностея дикален пятилеткана — кагийчар энтузиазмин творчествои» яхача патриотически боламе даийъа лоацаш 130 эзарнел совгIа къона къахьегараш, 783 комсомольско-кагирхой коллективаш я.

Шоаш ца кхобеш къахьегнай хьалхалаттараша — Ленински комсомола лауреаташа «Красный молот» завода газосварщицас С. Умалатовас, химреагентий Карабулакски завода аппаратчика П. Храмова, «Горец» совхоза доярка М. Умхаджиевас, ПМК-920 бригадира А. Закриева, СССР Лаккхехьарча Совета депутаташа Малгобекски УБР буруе деттачун гIончас А. Арсамакова, Наурски района Ленина цIерагIча колхоза механизатора Н. Феногеновас, Назрановски «Электроинструмент» завода токара М. Дзармотова, Мичурина цIерагIча совхоза доярка З. Вагуевас, дукхача кхычар. Лакха эффективность йолаш церга болх байта хьинар духхдувла хьаст — йоккха энтузиазм, къахьегам безар, лакха профессиональни говзал, творчески уйла яр.

Пятилетка чакхйоалача шера хIара комсомольски организацена, хIара комсомольца балха денале программа а хинна дIаотта еза КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш, цига къамаьл деш нов. Л. И. Брежнева хьалха даьха деккараш, СССР Лаккхехьарча Совета сесса документаш, «В. И. Ленин ваь 110 шу дизарах» бола КПСС ЦК соцам.

Конференце даь къамаьл лоархIамех долаш дар гуччахьа хьадувцаш дар. Отчетни хана областной комитето баьча балха мах беш цига хиннараша чIоагIа бехкитоккхам хьабеккаш хиларо Iалашдир деш дола къамаьлаш корта болаш критически хулга. Белгалдир отчетни хана кагирхошта юкъе социалистически яхь вIаштIехьъяккхара цхьайола опыт Iоаяьлга, къахьегама яхьа массана а тIахьонкам лоаттабарех ктогаш ярех пайдане системи хьаккинний. Яхь кхы а кьадда хьисап долаш я. Ванъда, тахан цIадехарашка хьежжа комсомольски организацей балха мах беш, докладчика а къамаьлаш даьраша а белгалдора юкъарча копилка чу кагирхоша дуллаш дар кхы а доккхагIа хила йиш яр яхаш. Къайле йолаш дац цхьайолча комсомола комитеташа. масала, Сунженски, Назрановски, формака лелаю социалистически яхь, из наха дIайовзийтара, дикагIчарна совгIаташ дара йоахко яц. Яхь денниш тIахьехамаш а деш чаккхъйка йиш яц, йоахар конференце, из чIоагIъе еза хIара денна беча организаторски балхаца.

Къахьегама яхьо массаза а де лерхIа керттердар: хьалха латта опыт шерра дIайоаржар. ХIара районе йолаш я цар опыт ма могга дIайоаржае а Iомае а могаргдола хьалха латта коллективаш, царга берригa къона къахьегараш кхача гIерта беза мажнаш. Бакъда, цар опыт шерра дIайоаржаяц. Цох дар Малгобекски УБР буруе деттачун гIончас **А. Арсамакова** даь къамаьл. Хьалха латтача бригадай болх Iомабе беза, аьлар цо. хIаьта цар кIийлен тIа хьакхолла еза дикагIча опыта школаш. Цу хьакъехьа шоаш сагота болга аьлар ВЛКСМ Надтеречни райкома хьалхерча секретара **А. Хусиханова** а, № 6 йолча тика йоккхагIча продавеца **Ф. Арсахановас** а, къамаьлаш даьча кхычар а. ХIаьта Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка **А. Астамировас** гучахьа хьаьлар трибуна тIара: «Тха боахама кIийлен тIа къонача доярккай дикагIча опыта школа вIашагIйолла предложени лу аз».

Къахьегама яхь формана лелаеш хиларах дийцар «Красноармейский» совхоза механизатора **М. Юшаева**. Цуина дола тешал да, йоахар цо, къонача а опыт йолча а механизаторашта яхьа условеш цаIаш хилар. Бакъ ма дий, кердачоа хала ма дий йоккха стаж, говзал, опыт йолча механизатора тIехьакхе. Цкъаза кагирхой балхах сакъердалуш хилац, из бебашка ца хеташ хул. ДагадоххарагIа аьлча, механизаторски надраш дIа ца чIоагIъялера бахьанех цаI да из. «Красноармейский» совхоза 1978 шера кийчваьча 20 механизаторах 5 мара висанзар. Уйла йича бакъахьа а лъначa ханага хьежжа группаш а ещ яхь вIаштIехьъяккхара, къонача механизаторий йоаххо ергIолаш.

Къахьегам вIаштIехьбаккхара, кагий нахи мехкарийи хьалхкебара, цар социальни хьинир дегIадоаладара эффективаш форма а комсомольско-кагирхой коллективаш. Отчетни хана 154 дукхагIа хилнай уж. Алхха цу тайпарча коллективашка ва 13 эзарнел совгIа саг. Эттара дикагIча оагIорахьара хьайовзийтай Социалистически Къахьегама Турпала Ш. Халкиева СМУ-2 комсомольско-кагирхой бригада, «Соцавтоматстрой» Грозненски опытно - экспериментальни завода электромонтажни цеха А. Тимошенкос кулгалдеча бригада, дукхача кхычар.

Дика масал гойт Старопромысловски УБР № 17 йолчи буровой коммуниста Г. А. Шулякина кулгалдеча комсомольско - кагирхой бригада. ДIадахача шера аккъере бригадо рапорт делар пхе шера задани кхоачашъярах. Цун балха опыт къоабалъяьй КПСС Нохч - ГIалгIай обкома бюро. Ерригсоюзни социалистически яхьа ктотех бригадана еннай «СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства дикагIйола буровой бригада» яха цIи. ИттлагIча пятилетка шерашка цу коллективо цхьа моттиг хилинац къахьегама дисциплина толхаяь. бригада берригача члений общественни поручнеш я, хаддаза лакхбу юкъардешарек политически боарам.

ХIаьта и, ерригача кагирхой коллективаша йоаггIача тайпара лелайой-те шоай цIераш? Масала, Грозненски районе 33-нех дерехттестацех чакхъяьнияц 3 мара. Из тайпа сурт да Малгобекски районе.

Геттара кIезига я комсомольско - кагирхой коллективаш хьайбай боахаме. Укказа уж 70 мара яц. Юрта боахама лоархIаме даькъа айдеча комсомольцашех кагирхошех даькъа лацар хьагойта форма — «хьайбай боахам — комсомола денале гIулакх» яха болам. Отчетни хана фермашкех хьайбай комплексашкех баьхкаб эзар гергга кагий нахи мехкарийи, шоаза дукхагIа хиний къона доярки. Гудермесски районе кхаь шера балхара дIаваьнив хьайбаш леладу 200 къона саг. Из тайпа хьил да Ачхой-Мартановски, Наурски, Советски районашка а. Мехка хIара вагIлагIвола хьайбаш лелалер — 1-а е II-ча класса специалист, республике — хIара тIеххьа иттлагIар. Уж я комсомольски организацеша Iалашмате чIоагIа уйла тIаяхийта еза проблемаш. Цу отраслена мах оттадукхагIа хьашт долаш, цуна массе а оагIорахьара вачияк ещ, шефство лелаеш хила еза уж.

МоллагIча а гIулакха, доккхачун а зIамигачун а, толам комсомольски организацей деналах, хIара комсомольца инициативаки бехитоккхамахи тайпа ба. Инициатива гойтар, дика, бериате гIулакх дIадолалар тоъам болаш дац, лоархIаме да дика уйла яьча гIулакхаца из хьаллацар, чакхдаккхар. Кхетадеш да, из дара моттигера хьалаш довза деза, дийна организаторски болх бе беза. Из воштта доллаше а, белгалдир ВЛКСМ Грозненски горкома хьалхарча секретара **А. Колкова**, кIира 20 сахьатал дукхагIа ха йоаю горкома белхлошa тайп-тайпара справкаш документаш яздеш. Практически гIо дара ха кIезига юс. Каькаташ дукха яздаро, кхетадеш ма хиллара, дийначa балха тIера воах. Комсомола комитетий балха стили методаши ма могга эргайоахаш тоае еза, решенеш кхоачашъяра тIехьанийса тIахьожам лоаттабанза баргбаш, берригача организаторски балха эффективность айяра керттера факторах я уж.

Конференце дакъа хьацараша белгалдора, комсомола комитето моллагIа деккараш кхоачешдой а, цуи тергама юкъмоттиге хила еза къона саг. Цудухье селла кIоарта тохнем беш къоастадир идейно-политически болх малагIча хьал тIа ба. Кагирхошта идейно-нравственни кхетам балара керттердар да цун марксистско-ленински мировоззрени хьахилийтар, вахаре хьинаре никъ лелабар. Отчетни хана комсомольцайн кагирхойн политически дешар дифференцированни хьисап долаш хилар. ДукхагIа хиннай кружокаши семинарийн, цига дешаш бараш, дикагIа бола пропагандисташ лехаб. Бакъда, доклада тIа а къамаьлаш даьча делегаташа а кийса белгал ма дарра кагирхошта идейно - политически кхетам луча хIанз а дукха да кхоачамбоацараш. Ленински, Ножай-Юртовски, Шелковской, Сунженски районашка боах беча кагирхоех дикка даькъе да дешара цхьаккха а формана юкъе ца озаш. КIезига моттиташ яц кагийча нахех мехкарашех занятеша духхьал багIилга мара кхы хIама ца деш, первоисточникашца болх ца беш, хьинар ца гойташ.

Коммунистически кхетам балара лоархIаме даькъа да атеистически интернациональни кхетам балар. Комсомольски организацешка болх беш я 453 атеистически клуб, цига дешаш ва 0000 гаргга кагирхо. ВIашагIъехкай атеизма йола советаш, комсомольски организацешна чIоагIбаьб атеистически болх вIаштIехьбоахараш. ХIаьта а докладчика а къамаьлаш даьраша а чIоагIа сагота болаш дувцар республике мурдий тоабаш, бусалба маьха общинаш йолга, хIанз а дукха ба кинеэашка саг. Боалахр дIавздии а крещени еш а йола моттигаш. Кагирхой цхьадола дакъа дина Iоткъама кIал дикад. Из къаьсттa белгала хул марха доастача дукха дешархой школа ца боагIача денешка, аьлар ВЛКСМ Назрановски райкома хьалхарча секретара **Н. Торшева**.

Халахете а, идеологически болх цхьан тайпарех форманех лелабеш моттигаш дукха я. Комсомола бе-башха хила йиш яц кагий нахи мехкарийи сенах теш, царна фу деза, малагIа принципаш цар лелаю. Атеистически кхетам балар — чIоагIа чоалкане, сабаре леладе деза гIулакх да. Духхьал дукхагIа мероприятеш чакхъяьхача доалаш дац уйлала гIулакх, из де лерхIача тIадерзадаь, чулоацам болаш, эффективно леладе деза. Комсомола обкомо динагIа де деза цу хьакъехьа методически гIо.

ТIагIертта а сабаре а къоасам лоаттабе беза духовни дуне зIамига хиларца, «хIамаша» корта хьоназабарца, къараиъаш меларца, вай моральни нравственностех нормашта духьаларча гIулакхашца.

Конференце дикка моттиг дIалаьцар школьни комсомола балхо. Уйла тIаухийтар дешархошта юкъе комсомольцаш хIана а кIезига хилара, школашка лакхерча классашка дIачу ца боалаш моллагIча шера бусараш, дешара дIабуаларош кIезига бац. Масала, 1978 шера дешара дIаваьлар 216 кхуаш воагIар, дукхагIбараш — Грозненски Урус-Мартановски районашкара. комсомола комитеташ ма могга йоакхо е еза къонача хьехаркой, долла хIама де деза цар юртарча школе боакхха хьалхара гIа тешаме хилара, царна аьттув бола, дог хьоаста хьалаш Iалашде деза. ХIанз ВЛКСМ ЦК IV пленума решенеш кхоачашъеш ВЛКСМ обкомо, комсомола комитеташа чакхбоахаш ба педагогически отрядаш вIашагIйоаккхара болх. Цар бераштa юкъе бе беза тайп-тайпара кхетама болх. Цу тайпара отряд вIашагIйоллара опыт йийцар «Промавтоматика» НПО ВНИПИ Iилман балхахочо **Л. Ясиневскаяс**.

Конференце делегаташа уттадир сихха къоастаде дезаш лоархIамех кхыдола дешаш. Гудермес станце вагонни депо болхлочо **Т. Карюшина** предложени елар транспорта болх тоабеча комсомольцаша лоацаргдола даькъа хьадда белгалде деза аьнна, мехкдаьттех мехкдаьтта продукташи йоарца лоаттабеча къовсамах дийцар «Грознефтеоргсинтез» объединене ВЛКСМ комитета секретара **Т. Парфеновас**. НГIАССР чурча гIулакхий министра Л. А. **Шуть** белгалдир кхуаш боагIараштех кагирхоштех юкъе правонарушенешта профилактика яра болх беча чурча гIулакхий органаши комсомоли айхагIа бусаьм болаш хила езага. ЧИГУ ВЛКСМ комитета секретара Л. **Касаева** ший къамаьл хетадир студентий общественно - политически практики вIаштIехьъяккхара.

Конференце соцам тIа белгалдаьд тIайоагIача хана республика комсомола хьалхашка латта деккараш, организаторски идейно-кхетамех болх хаддаза айбе чIоагIа лоIем болаш лоаш хилар.

ВЛКСМ обкома организационни пленум хилар. Комсомола обкома хьалхарча секретаралла хержар **Г. Эльмурзаев**, шоллагIча секретаралла — **С. Егоров**, секретаралла — **Х. Дзейтов**, **С. Калинин**.

ЛА ЙИШ ЙОАЦА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Массехк шу хьалха специалисташа баьча соцамагIа Сунженски района «Восход» яхача колхозе хинна шурий ферма дIаяникха оттайир. цига хинна 500 бежан пачхьалкхенна дукха дIа а луш. ХIаьта лаьрхIар чакх в даьккхар. Цун бахьан дар дерригa доахан бруцеллеза яха давар кхийтта хинна хилар.

Цкъа ха яьлча из лазар кхы даржаргдоацаш ферма ерригача помещенешка, коадезинфекци еш молхаш а теха керда доахан Iалашде доладир. Цхьабакъда, из гIулакх геттара хала чакхдоакхкаш да колхозе. Масала, духхьал уих шера планагIа 500 бежан хила дезар ферме, Iула юкъе 200 етт а болаш, хIаьта долаш дараш 281 бежан мара дац. Царна юкъе — 78 етт. Из кхоачамбоацар кийсденнад ферме доахан дебадара колхоза специалисташа йоагIа йоакхо ца яр бахьан долаш. Масала, 1975 шера даьча шинарех итт хIанз а бугIе дигадац, хIаьта 1976 шера даьча 60-нех бугIе дигараш 25 мара дац. Цхьаккха дича а лоархIабац царна искусственни осеменени е колхоза зоотехник а ферма заведующи а вола У. Д. Махаурин ветеринарни лер Б. С. Чужигови. Иштта мара специалисташ тохалуш ца хиача телаига сатувса а дезац.

Техкача гучедьяьлад колхоза доахана бруцеллез яха лазар бахача наькъа доахангара хьадувлилга. ХIаьта уж даргIетта шоай безам болчча лел. дажаш хул кхыметтел цу беехама вхашка .

Колхоза доахана бруцеллез ца кхетийтара де дезаш дар — уж доалахьа леладе чарех дIакъоастадар. Лайча хала дац из гIулакх кхоачашде. Духхьал ферма кевна гонахьа карт йича. бруцеллезах цамогаш дола доахан белгал а доалаш цар дазшкх уж кхыча хьайбашцех юкъа долча даьгIенашкех доажа ца лайтача доалар. Цу хьакъехьа хIама дац. Вахача наькъа доалахьа дола доахан колхоза кхашка меттел силос еллача кIоага чу а хул дажаш. Ферма помещенешта юкхе ба яз. Силоса лаьрхIа 1000 тонн хьажкIий аьта молла гIадам чу а делла дIа а ца къовлаш битаб.

КIоаг дIакъайла ца хилар бахьан долаш телхаю силос йоачаво а. ХьажкIий силосо чIоагIа тIаоз гIувал. Шийла йолча хана кIоага тIара, кхехкача хи тIара санна, IыгIетт из йоккхалуш йоладаь.

Арцты яхача юрта а «Восход» колхоза керттера усадьба. Наькъа юххе латт ферма помещенеш. Цигара ах километрая гаьнагIа хургйоккхача хьу а. хIаьта а ферме дажча дац. Кхыметтел доярказта бока беттача хана эша хий дIоахдалла а.

Хьаьш бIеха да, кIала йоххаа а луш, да йиш йоаца хьаж а йоагIаш, уллача силосана IотIаьлал доахана керда яр. Йоац чак лу хьайбашта наттаха, гаьнна Iалаждаь дIаоттадаьчара хьатIада торо хиича. Цу гIулакхашка хьежжа я йоакха шура а цун хьоанал а. Шу хьадоладелча дена 800 килограмм мара шура яьнхлаяц укхаза хIара Iаттагра. Пачхьалкхента екхачох 65 процент цхьаьнха сорт доацаш яр.

Шурий хьоанал белгальяц ферме. Цу гIулакхо дика аьттув боалийт кукга цIена боачача наькъа. Масала, къайлагIа шурех хий техаэ, из даьлга ха йиш яц.

Дерригa гуш доллаше а, кхоачамбоацараш дIадахара деш хIама дац е колхоза правлене а, е цун председателa М. Ю. Гадамауре а.

Хьайбаш дебадара а цар продуктивность лакхъяра а деш хIама дац, аьнна ала мегаргдолаш да е «Заветы Ильича» яхача а, е Орджоникидзе цIерагIча а колхозашка.

«Заветы Ильича» колхозе, «Восходе» санна, силосни кIоага чу дажаш да наькъа доалахьа дола хьайбаш. Е доахания а. е Iасилгашта а кийчбеш бац муж, муш яц барда. Хьайбашта зоотехнически учет лелаяц. Дикал лоха йолаш я шура.

Пачхьалкхента шура йохкара план кхоачашъе вIаштIехьдаргдац Орджоникидзе цIерагIча колхоза хьайбаш леладераща. Из соахкарчул кIезигагIа йоакхх хIанз.

Хьайбай продукци алсамъяьккха, шурий дикал лакхъе, доахан дебаде йоккхаро еш дола кхоачамбоацараш ма хулла сихагIа дIадаха деккарийла бе беза цу колхоза кулгалхой.

А. ЗИМАРИН.

Доазол дехьара

МОНГОЛЬСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКЕРА ХОАМАШ

ГОСХОЗ «УНДУРХАН»

Иштта оал Хэнтийски аймакерча кердача Монголе эгара боккхагIча жа леладеча боахамах. Хьабаьб из Советски Союзо новкъостал а деш. Госхоза керттера специализаци — цигейски атисхале тха долча тайпах дола жа доладар — шера 5600 устагIал кIезигагIа а доацаш. Цул совгIа, укхаза кхедергда доахан а. «Ундурхана» тергда шера 800 тонн дулх, 140 тонн тха, 500 тонн шура. Доахан лоаттаду 34 помещени я боахаме, из Iалашбаьб хIанзарча хамарча хьайбаш леладара техникаца.

Центральни усадьбе хьалъэттад дика тоадаь наха чубаха цIенош, электростанци, авторемонтни мастерски, культура ЦIа, школа-интернат, столови.

Советски Союзо гIо а деш хIанзалехьа хьалъяьй МНР 400 совгIа промышленни, юртбоахама, кхыйола объект.

(АПН).

●

МЕДИЦИНСКИ УЧИЛИЩА ЦIЕН

Сальвадор Альенде цIерагIча Улан-Баторерча медицински училище дезаир ший 50 шу дизар. Хьакъоасталуртдоацаш МНР унахцIенон служба дегIаахарца дувзаденна дола цун истори хьадолалу медицински йинарий шиа бетта дешара лаьрхIа хиначa курсашкара. Уж хьайиллаяр 1929 шера советски медикаша хьинаре гIо а деш. Цу хана дена 4898 арахийцаб укх чура из йистеьяккхараш, нийчваьо итт эзар совгIа специалист. Царех вор хI бIаь совгIа саго медицински вузашта дIахо дийцад.

Цун бiъ пениа юкъе дикача теоретически практически кийчоига кхаьче Iаж училища йистейоаккхараш. Уж тIера хул книжкашта, елалу искусство, спорта юкъе дакъа лоац. Улан-Баторе дина йоаш я. масала. училища политически илле хори ансамбли.

(АПН).

●

ЭТНОГРАФИЧЕСКИ МУЗЕЙ

МНР Iилмай Академе исторе Института экспедицеша массехк лоархIаме археологически кердадараш лехад укх тIеххьарча шерашка. Гучальинай, масала, ширача заманахьара мах баьха 300 гаргга йоккха моттиг. Гулъяьй ширача ханашка дена хьа быта эволюцехи культура дегIаахарахи йола маьхера материалаш. Уж тохкамаш дечa дакъа лаьцад иштта вовзая долча социалистически пачхьалкхений Iилмахоша а. Археологашта корадаьраш Улан-Баторе хьеллача этнографически музея экспозицешта юкъехьоргда.

(АПН).

●

ЭРСИЙ МОТТ ЮОМАРА КЕРДА ЦЕНТР

Улан-Баторе хьяйиллай керда дешара заведенеш — эрсий мотта институт. Укхаза деша вагIача 800 студентах квалифицированни специалисташ, вузашкех школашкех эрсий мотт хьехаргйола преподавателаш хургба. Дешара кхетама балхаца цхьана цар преподаване методиках лаьца тохкамаш де дезаргда, хIаьта иштта мехка шерра яьржача эрсий мотта курсаштех кружокаштех практически гIо де дезаргда. Институт хьаяр МНР общественни культурни вахаре йоккха событи лоархIаш я укхаза.

(АПН).

Боккхача толамца чакхдаьлар кубински революце Котадон 21 шу дизара хетадь хинна коммунистически воскресник. Цига даькъа лоацаш хилар цаIа ахи миллион совгIа саг: студенташ, болхлой, гIулакхера нах, ахархой. Дукха балхаш чакхдаьхад шекара тростника плантацешка. кофе, баьцадаарий, сойа лъугкъам чуэцача.

СУРТА ТIА: «цIе воскресникъ» долча хана Сольгиерча Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара цIерагIча тростник чуэцача комбайний заводе.

АИН — ТАСС сурт.

ХАРЦ ХАБАРАШИ БАКЪДАРАШИ

Малхбузехьа дуьцаш да массови информаце средстваша шерра юкцаш йола тIеххьарча 10—12 шера Советски Союзо шер-шера 3—4 процент алсамъяьха йола ший тIема бюджет. хIаьта хIана цун тIема расходаш США-чул лаккхагIа я яхаш дола харц хабараш.

Советски Союзо лочъяьяц 70-ча шерашка цхьан боарама тIа лаьттача а кхыметтел 17,9 миллион сомагара 17,2 миллиард сомага кхоачаш кIезигъеннача а ший оборонни бюджетах йола даипеш. ИттаалагIа херкача СССР Лаккхехьарча Совета шоллагIча сессе цIаьнха а чIоагIдир из закономерность. Советски Союза тIема бюджет. цIаьнха а лохъяьй, хIаьта хIана из 17,1 миллиард сома боарамe а я, вешта аьлча мехка ерригача бюджетах ялх процент.

Советски Союзои кхыча социалистически мехкашен дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка принципиально а деррагIа а тIема разрядка никъ чакхбаккхара а тIема расходаш сса ца яхара а мукIарло дар йоккхача монополей пайдаш дIахо дегIаара кIийле йохалр санна хIама хургдар США а кхыча капиталистически мехкий а тIеми - промышленни комплексана (ВПК). Из иштта доладаь арадаьхал башха хьалкхъал эшаш а доаца, амма ВПК геттара пайдане дола хабараш. Нагахьа санна 70-гIа шераш дехьадалалехьарча хана ЦРУ а США оборона министерства разведывательни управлене а СССР оборонни гIулакхашка ший бIарччача общественни продукта 6—8 процент дохийт яьхадале. 1975 шера «мел аьлча бакъахьа хет хьона» яхача принципагIа цу ведомстваша аьлар, «гIалат даь хиннад оаза», 11—13 процент, кхыметтел 20 процент а дохийт цо аьнна.

100 миллиард долларал а тIехъяьннача шоай мехко тIема гIулакхашта еча расходаша тентакх ваьккха волча мугIарерча америкаиа шоаш дувца харцдараш дикагIа бакъхетийтара юкъе йоалайир цхьаькха башха говзал эшаш йоаца прием. Советски оборонни расходаш сомашца а ца доархIаш доллараша лархIа баьлар, тIема продукцеа а гергапцара кизаш лелaдарга а дIадодар шоай американски инфляци терная а еш Америкерча махкашта мийс а деш. Из бахьан долаш сомдар ца хоаш волча американа СССР обороната 140 — 160. кхыметтел бIарчча 200 миллиард а доллар дIаухийт аьнна а хетийташ.

Цу тайпарча гIулакхех пайда ец Малхбоален реакцеони гIоэараша адамаенна кхераме бола шоай бIеха никъ баць хетийтара. СССР-ея кхыча социалистически мехкашех бIарччача атт шера лакхъяьяц шоай тIема расходаш. США 70-гIа шераш доладеннача хана гучайкккхахр тIема ассигнованеш кIезит - дукха лохъяра тенденца, цун бахьан дар, объективно аьлча, ленински кулгалхоша США реакционни кругашта махшара бола антисоветски никъ лаьца хилар. Амма хестa цу тенденце дух гучадаьлар. США а ерригача НАТО а тIема бюджеташ хIара шера реально лаьрхIача кхаь процентал кIезигагIа (инфляци теркалъярал совгIа) йоацаш лакхъяра курс лаьцар.

Карарча шера октябре 1980-гIа финансови шу доладенная США, цун тIема расходаш 140 миллиард доллерал тIехъяргьа. Гаргакхоачаш латт президента конгресса 1981 финансови шере хьакъехьара послани йохьийтаргйола ха, тIема гIулакхашта йола ассигнованеш 160 миллиард доллерга кхоачаргйолаш я цу тIа.

Из дерригa а эшаш да США боацаш болча «советски тIема кхерамах» лорабара а доацаш, США низ болча транснациональни корпорацей хьашташтa духьала хIамаш кийсдала мегаш йолча дунен районашка «сихххача реагироване стратеги» практике чакхъяккхара. Цхьабанъда, Леонид Ильич Брежнева белгалдаьккхача тайпара, «пачхьалкхех хьаькъал пулеметацех топацех «сихха реагированн» ирах латтац; керттердар тахапарча дийнахьа дунен тIа латта объективни долаш дар теркал а деш кийса реагировани яр, проблема къоастаяра мащара наькъаш лахар да».

Г. СВЯТОВ. (АПН).

Экономически ВIашагIгIо дара Совета рамкашка Халкъа Болгарера специализаципо цунах электрокараши автопогрузчикаши хьаеш а экспортагIа дIаухийташ а бола боккха мохк хилийтаб. ХIанз НРБ подъемно-транспортни техникаца 50 процент совгIа Iалашду вежаранка дола мехкаш.

СУРТА ТIА: 3 тонн мухь дIахьоча электрокара тоахамаш деш да. Цун конструкци кийчъяьй электро а мото а карий софийски Iилма института болхлоша.

ВТА—ТАСС сурт.

Калейдоскоп

ШВЕЦЕ ХЬЕЗА ДАЙНА IАМАРЧ

Укхаза химически диллургдац хьийдда доагIа хиш, шортта чкъаьрий чудола Iамаш, листа хьунаш. ГонахьарIа Iалам чIоагIа лорадеча мехкашта юкъе я Швеци. ХIаьта а, мел дукха цар къахьегарах хIанз а вIаштIехьдаьнадац шведий мехкарча Iалама тIаттa унзара кхерам тIерабаккха. Хьакъестача сангало хьаьттала а хила а оксилени ярах. 20 эзар гаргга шведски Iам, специалисташа деча лоархIамегIа, цхьаьна тайпара вахар доацаш бисар кхерам болаш ба, хIаьта цхьадараштa цIендаь дайна дIадалара а кхерам тIаьттаб.

Шера Швеце территоре тIа Iодожача 500 эзар тонн сангалах дукхагIа дола даькъа «хьаух» эгара хьалха Англерен Малхбузехьарча Германерен. Химически процессаш чакхъювларах Iамашкарея водоемашкарех хиш Iехавеш хьеIа даьа а, кхулбехьарчен малхбузехьарчен провинцешка бахача наха кIезига сатем беш гIулакх да из. Шведаша тайп-тайпара къовсам лоаттабу лаьтташта окислени ца хилийтара. Бакъда, проблема овлантара деза къоастаелга. укхаза хеттача бесса, гонахьара Iалам лорадара дунен халкъашта юкъе цхьаьна гIулакхаш леладеча наькъаце лаха дезаш да.

●

ЗАМБИ ПРОГРЕССА НАЬКЪА ТIА

Замбе кортамукъале яьккхача хьалхарча шерашка дикка даьча гIулакхаша аьттув бальккар правительства промышленноста, къаьстта горнорудни а йолаш, юрта боахама, транспорта, бувзама керттера доакъош бе дохна. Замбе белгала толамаш дахьад наха медицински гIулакх дара, йоазув ца харца лоаттабаьча къовсаме. БоккхагIчарна юкъера йоазув цa ховага дIадаккхара дахьача толамех 1971 шера ЮНЕСКО-с Н. К. Крупске цIерагIа йола преми хьожаьй цу африкански мехка. ХIанз школе даха хо хьатIа мех кхаьча берийш дешаш да укхаза. Массанена а юкъера образовании телара дола закон тIаэпа кийчдеш да. Мехка халкъа боахама тайп-тайпарча отраслешта квалифицированни специалисташ кийчбеш я Лусаке хьайийлла къаман университет. Кортамукъале яьккхача шерашка цоаза дукхагIа хиннай больницаши медицински пункташи, цу гIулакхо практически вIаштIехьдаьккхад берригача наха медицински гIо-новкъостал де. Дукха гIулакхаш ду къаьначарна, къахьегама ветеранашта пенси телара, бераштех кагирхоштех кхетам балара.

(АПН).

ДӀАХО—КЕРДА ДЕКХАРАШ

Гражданскн оборона системе керда дешара шу доладелла. Из доладалехьа хьалхарча юкъа республика халкъа боахама объекташка дукха балкаш даьд. Чакхдаьннача дешара шера итогаш яьй, кӀоартга анализ яьй дикача опыта а кхоачамбоацарий а, дуккача объекташка дика оттаяьй дешара процесса плаваш, эшаращца Ӏалаш а яьй, тоа а яьй материальни база. ГО кулгалдечей командно-начальствующий состава дешара методически сбораш яьй, «Дешар эффективнии дикал лакха йолаши хилийтара» яхача девизагӀа социалистически яхь йоаржаьй, чакхдаьккхад месячники Гражданскн Оборона дин, военизированни йоацача формированеша дукха нах боабеча герзах лорабара ГО белгалъяь мероприятеш толамца чакх а йоахаш. Урус-Мартана района «Красноармейский» совхозе йовзийтай ГО кулгалдечей командно-начальствующий состава граждански оборона комплексии объектнии учени кийчъяреи чакхъяккхареи практика.

Белгалдаккха деза, ГО системерча дӀадахача дешара шеро къахьегама коллективаш ГО военизированни йоаца формированеша практически кийчъяра, гӀулакхах кердадараш кӀеанга юкъедихьа ца хилар. Дешара эффективности дикали бахьан шерра социалистически яхь йоаржальча Ленински, Старопромысловски, Заводской, Грозненски, Урус-Мартана районий халкъа боахама объекташ, Къилбаседа Кавказа машиннаькъа Грозненски отделени, СССР 50 шу дизара цӀерагӀа химически завод, «Красный молот» завод, Грознески кооперативни техникум, Серноводски юртбоахама техникум, «Мединструмент» завод, «Шалинский» «Низрановскийн» совхозаш, Сунженски районера «Победа» яха колхоз, Ахриев ГӀапура цӀерагӀа «Электроинструмент» завод, кхыяраш сацна йолча предприятешка лакхбенна мето дически дешара боарам, дикагӀа кийчъяьй кулгалду а командно-начальствующи а состав. Из гӀулакх вӀаштӀехьдоаккхача доккха дакъа лацал ГО курсаша, эгара хьалха цар кулгалхоша С. А. Пашков, Н. С. Артеменко, В. С. Рыбак, К. П. Петросов, хӀаьта иштта халкъа боахама объектайн цар ГО-и кулгалхоша А. А. Нюкало, Г. Г. Кутепова, В. С. Сонцова, Мартьянова, Ю. Н. Казюпа, Н. М. Кирпченко, Г. К. Виденко, В. Т. Сударчикова, дукхача кхычар. юкъарчал доацдаш объекташка граждански оборона занятеш чаккйоахилга Ӏалаш а деш.

Дикка тоаснай дешара материальни база. Белгалдаккха деза, предприятей, колхозий, совхозий, дешара заведеней дешара пункташка хьесара технически средстваш тӀа-тӀа дукхагӀа юкъеувзаш хилар, дешара городокаш тоаллар, тактико лаьрххӀача занятешкей учешкей эффективнегӀа пайда ийбу тренировкаех, ГТО комплексе ГО нормативаш дӀалларах, яхьех. Де дезар да нарагӀдийна дика мел дараш, хьалха мел латтар дӀахо а диц ца далийтар, болхлой, гӀулакххой граждански оборона военизированни йоацача формированей хичик состава хьекара царех дилла а пайда ийбар.

Мероприятеш кхоачашъяра яьржача социалистически яхьо толамаш дахарах хьалхара моттиг а хьожаеш КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома, НГӀАССР Министрий Совета, профессиональни союзий Нохч-ГӀалгӀай областной совета, ВЛКСМ обкома грамотех карара кара тела ЦӀе байракхи еннай Ленински района, иззамо грамоташ еннай иштта Старопромысловски, Грозненски, Урус-Мартана, Шаьла районашта.

Гражданска оборона чӀоагӀъяра беча балха тӀа хьокхамаш лакха хиларах, граждански обороноера шоай декхараш дика кховчашдарах кулгалдеча, командно-начальствующи состава йоккхача группана «Граждански оборона отличник» яха знак еннай. Царна юкъе ба: Р. Р. Исламов — Урус-Мартана районерча «Красноармейский» совхоза ГО начальник, Ш. А. Макаев — Ачхой-Мартана районерча «Новосельский» совхоза ГО начальник, М. А. Сунцов — Горячеводски УБР ГО начальник, А. П. Головаков — Грозненски районерча 1-ча Мая цӀерагӀча колхоза ГО начальник, В. Альсункаев — Ножай-Юрта районерча А. Шерипова цӀерагӀча колхоза ГО начальник, В. Ю. Шапков — Сунженски района торговлен кхачани служба начальник, О. Р. Исмаилов — Грозненски консервни завода начальник, А. М. Гульков — Ленински района ГО начальника помощник, З. С. Маслуева — Шалински района медицински служба начальник, В. Р. Попков — Малгобекски УБР ГО начальник, С. М. Висаитов — халкъа депутатий Надтеречни юрта Совета ГО начальник, дукха кхыбараш.

Дикача гӀулакхашта улдув кховчамбоацараши гӀалатвии а да Советски, Веденски, кхыча районий халкъа боахама дукхача объекташка баха вах дукха нах боабеча хӀапзарча ханарча герзах лорабала Ӏомалуйта вӀаштӀехьдоаккхача, дешара материальни базаш кийчъеча, кхы мероприятеш чакхйоахача.

Практико хьакьекхад комплексни объектни учеш чӀоагӀа пайдана хилар. Царех ала бокъо а йолаш оал къахьегама коллективаш, военизированни йоаца формированеш къаьстача хьалашка гӀуламхаш де кийчъяра лакхехьара формо а аьле.

Цхьабакъда, цу учешей толам бизза уж кийчъяра боарамах, халкъа боахама объекташка чакхйоахача еррагача дешара мероприятеех тийша ба. Кердача дешара шера кийчо яра баь беррига массе тайпара болх партийни организацеша кулгал а деш чакхбаьккхаб, цар оарцагӀыьхар къахьегама коллективаш производственни а оборонни а декхараш толамца къестадара. Дешара планашка партийни комитетий (бюро) заседанешка хьежаб, цо гӀо дир мероприятеш а уж чакхъяхара хилам а объектай башкалонаш теркал а еш нийса белгалъяха, ГО система дӀадоладеннача шера юкъарчал доацдаш болча исполнителий бехкоккхам лакхбе.

Халкъа боахама объектий партийни комитеташа (партбюро) цуяца цхьана белгалйир партийно-политически балха мероприятеш а. Цар чулбац болхлошта, гӀулакххошта, бахача наха юкъе ГО знанешта пропаганда яр, военизированни йоацача формированешкей дешара группашкей политико-кхетама болх бар. Къоастадаьд ГО декхараш карарча шера дешар эффективность йолаши дикен хилийтар духьа социалистически яхь йоаржалра даькъера профсоюзни комитетий, комсомольски кхычей общественни организацей декхараш. ХӀанз, халкъа боахама дукхагӀа йолча объекташка социалистически яхьа условеш оттальча хана, де дезар да болх чакхйоахача ГО мероприятей эффективности дикали лаккъяра тӀалостабар, халкъа боахама еррига объекташка дешара процесси беррига оборонно-массови болхи айбар. Цхьаккха халкъа боахама объект хила йиш яц граждански оборона гӀулакха тӀехьаюсаш.

Из деррига тӀадерзаде деза Ӏомабеш барий еррига категорешта юкъе обученин кхетам балари комплексно леладара, еррига гойтареи технически средстваех эффективно а дика а пайда эцара, еррига дешара группашка хьалха латта опыти техникана нарагӀдаьнараши юкъехувлара. Цу деррига а торо хулийтаргья кердача дешара шера граждански оборона системе дешара планаши кхийола мероприятеши толамца кхоачашгье.

Р. МИНГАЛИЕВ,
ГО балхахо.

МОСКВА. Столица хьулбекъан - хьалбуэе хьалъеп латт «Салют» яха олимпийски нерда архитектурни ансамбль.

«Салют» хьалгӀа яларца олимпийски гостиничи фонд 2020 меттиг дукхагӀа хургья.

М. БАРАБАНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Фаьлгий дунен тӀа

— ЦӀаькха а, бераш, пьеса хьалхара даьъа кердадаьккха вай, Фатиман Мухарбики, кийчлел, — йоах МагӀалбикерча «Октябрь» яхача культура Дворена теникий кружока кулгалхочо Харсиева Макас. — Теникаш лакхагӀа хьалъайе.

Ший гӀулакх дукха дезаш аиппачоа гӀо-новкъостал де массаза а кийча я Макка. Цудухьа лоархӀаш а езаш а я из коллективе. Мукъа ди доацаш, хӀара дийнахьа цо болх бой а, цӀаккха а аьнна дац цо кӀаьдъеннай со, магац. ЛоархӀаме да цун из дика оамал гонахьарчар а дӀаяцилта.

Культура Краснодарски института кхоалагӀча курсе дешаш я Макка. Цун безам ба режиссерски анализаца пьесашка, постановкашка зрителашта бӀарга ца гуш йоахна къайленаш гучаяха уж тахна.

Деша яхале хьалха Макка культура отдела инспектор а йолаш болх беш яр. ХӀаьта кхоалагӀча курсе яьлча теникий кружока кулгалде яхар из.

Соахкехьа а чакхъьлар из МагӀалбикерча №№ 13, 18 йолча школашка гӀолла. Ше бена ник цо дӀабийцача педагогаш чӀоагӀа раьза хилар. ДикагӀа дола бераш теникий кружоке дӀаэца могадир. ХӀаьта 5 «В» классе деша мел даьгӀачар массане а безам хилар кружоке аха. Бакъда. Маккас цкъарчоа царна юкъера дикагӀа кхетараш хьахержар. Уж бар Зазоева Фатима, Келигов Ӏалихан, Эльмурзиев Мухарбек, Галаев Гирихан.

ДӀаболабелар чоалхане, дукха къахьега дезаш бола болх. Маккас берашта дӀадовзийтар теникий кружоке цар дергдар. С. Маршака «Теремок» яха пьеса оттаяьча хана дӀахьехар теникаш мишта лелае еза. ХӀарапеца къаьст къаьста болх а беш бераш Ӏомадора текст ела, къаьстта теркам тӀаоттабора бакъахьа пауза, интонаци яра. Цул тӀехьагӀа ролаш дӀа-са йийкъар цо.

Бераш бокъонца хиина а хиннадар талант йолаш. Сиха Ӏомайир цар шоай ролаш, теникаш кхувла еззача тайпара дӀа-са кхувлар. Цул тӀехьагӀа премьера хилар. Зрителаш а аха баьлар. цар а пьесах лаьца шоашта хетар аьлар.

ХӀанз теникий кружоке Ӏомалуш 14 бер да. Хьалха хинначарех пхиъ мара дисадац. Керда баьхнараш юха а бозза беза, ха деза царна фу нарагӀдаргда, сенца безам ба.

ХӀанз Макка керда баьхкачарца «Никита Кожемякеи Сарман-Горыныччи» яха эрсий халкъа фаьлг Ӏомабеш я. Керда шу хьатӀакхоаччаш из фаьлг цар бӀаргабайтар районерча школашка деша датӀача берашта, хӀаьта Ӏаь каникулаш йолча хана «Гнездышко», «Солнышко», «Ласточка» яхача берий бешмашка ухаш ба къона артисташ. Берий утренникаш долча хана культура Дворене цар хьокх «Шн чайтонг» яха йоккха йоаца пьеса.

Иштта болх бу къонача зрителан театро. Из къона да, бекъда, хӀаьэлехьа тха городерча берашта дукха дезаденнад из.

З. СОЛТУКИЕВА,
тха штатте йоаца корр.

Патриоташ-интернационалисташ хьалкхебе

БоккхагӀбараш уллув а болаш

ЦХЬАН ШКОЛА БАЛХА ОПЫТАХ

(Коммунистана шоай эгара хьахара декхар лоархӀ къахьегахоашта интернационализмах социалистическа патриотизмах кхетам балар, национализма шоашнохах гӀулакхашца ца[...] хургбоацаш уж хьалхебара».

(КПСС Програмна тӀара).

Тахан советски школана хьалхашка латтача декхарех шортерчарех цаӀ да дешархошта патриотически, интернациональни кхетам балар. Из кхетам бала йиш я урока тӀа, урока тӀа боацаш беча балха: общественни балха, спорте, туризме, тайп-тайпара довзараш чакхдоахача хана. Укхаза наслахьа вӀаштӀехьдаргда хӀара дешархочун патриотически а интернациональни а гӀулакхаш кийгара бӀаргадайта.

Дешархошта интернациональни а патриотически а кхетам луча дикка опыт Ӏоаьвй Назранерча № 3 йолча юкъерча школе. Из школа республика просвещене министерства опорни школа лоархӀаш я. Цун коллектива опыт кхетам балара болх вӀаштӀехьбоаккхача кхычар пайда эца могаргйолаш хиларах редакце массехк статья тӀа дукха лаьрхӀад цунах лаьца.

(Хьалхара статья)

Дешархошта кхетам луча эгара лоархӀамегӀча декхарех цаӀ да берий коллектив вӀашагӀйоллара. Барт тайпа, юкъарча гӀулакхо кхотаь йола коллектив. ХӀара дешархо Ӏомаве веза общественно - пайданеча гӀулакхь хьалха а ваьина, инициатор а хиина дӀаотта, из дезар юха а ца гӀерташ, ший лоӀамагӀа кхоачашде. Из атта гӀулакх дац. Беррига дешархой цхьатарра оамалаш йолаш бац. Ӏилмахоша даьча тохкамашка хьахьокх дешархой цхьан даькъо безам а болаш моллагӀа шийна тӀедилла гӀулакх хьинаре чакхдоаккхилга, шоллагӀчар — духьал шоашта дукха деза гӀулакх, кхоалагӀа бараш — юхагӀерташ ба, дилагӀа дола дакъа — дӀа мел аьнначоа духьала хул.

Цу еррагача дешархой группашца школо къаьст-къаьста болх бу. Укхаза хӀара бера оамалаш теркал а еш, общественни гӀулакхашта юкъеула дешархой.

Лоацача хана халкъа образоване отличник Беркен-Хаев Шахмарзий Жабраьил керте латтача педагогически коллектива вӀаштӀехьдьлар школе дешархой коллектив вӀашагӀйолла. Школа хьайийала ши шу доаллашехьа а 1975 шера пионерски дружина, сий долча тӀемахочун капитана Дотмурзиева цӀи лелае бокъо а яьккха, райове правофлангови а хиина дӀаэттар.

Коммунизма идеалашта, Коммунистически парте гӀуланка тешаме йоа къона тӀехье хьалкхеча белгала моттиг дӀалоац школе дешархошта патриотически а интернациональни а кхетам баларо.

Иштта кхетам луча хандаза педагогически кулгал эш. Педагог ше хила веза марксистско - ленински теоре дешаш, социалистически патриотизмах пролетарски интернационализмах принципаш дика йовзаш, дукха халкъашта юкъера гӀулакхаш а мехка туро вахар а довзаш. Цунца цхьана педагогаша кагирхой а берий а коммунистически организацеца айкха бувза беза школе бу беррига а кхетама болх. ХӀаьта уж деккхараш кхоачашде могаргдола берий актив хьалкхее а еза.

Назранерча № 3 йолча юкъерча школа педколлективо, дирекце, партийни, комсомольски, пионерски организацеша школа хьайийллача хьалхарча денош на деиз теркам тӀалоаттабьб цу лоархӀамеча дешашта.

Белгалбахана бергбац берашта дика хьехаш а лакха идейно-политически кхетам луш а бола школера хьехархой: Р. Т. Оздоева, Р. М. Сергеева, халкъа образоване отличник Я. Д. Медов, М. Д. Беркенхаева, Р. Н. Мальсагова, В. В. Сущенко, кхыбараш.

Дукхача шерашка хьаьнала а берзате а болх баьб укх школе хӀанз партийни балха тӀа болча педагогаша Бакаев Махьмада Мурада (лакхерча классашка хиина завуч), Маганкова Галина Ивановнас (кхетама балха хиина завуч). Педгогаша, классни кулгалхоша, кхетамчаша КПСС политика йовзийтара дукха болх бу укхаза. Цу гӀулакха лаьрхӀа классни кулгалхойн хьехархой - предметникийн методически объединенеш, массаза семинараш а болх беш. Цар беседаш, конференцеш а еш дикагӀа йола опыт массанена а дӀайовзийт.

Август - сентябрь бетта школе кулача педсовето анализ ю классе боацаш школо, пионерски дружинас, комсомольски организаце беча балха. Хьож Еррагсоюзни пионерски яхьа хьалашка, къоастаду методически объединенеша малагӀа новкъостал дергда пионерски а комсомольски а организацешта.

Патриотически а интернациональни а кхетам луча массаза а дика новкъостал ду истори хьехача педагогаша. Пионерски дружинана шоаш дергдолча новкъостала хьаьдда план оттаю. Масала, цар новкъостал ду Еррагсоюзни «Массаза а кийча ва» яха марш чакхйоаккхача, «Са Даьхе — СССР», «Машаря солидарности» яхача маршруташка пионераша болх беча хана. Иштта методически хьехамаш, консультацеш ю, отрядни вожатеша еча семинарашка дакъа лоац.

Харцахьа да берашта цо хоьр, ца довзар классни кулгалхочо план оттаьй, яхаш, чакхдаккха гӀертилга. ХӀаьта из хӀама Нохч-ГӀалгӀайчен цхьайолча школашка тахан а тӀехьа хулаш да. Иштта беча балхах зе мара пайда баьц.

Назранерча № 3 йолча школерча классни кулгалхоша увттаю планаш дешархой патриотически а интернациональни а балхацара безам совбаргболаш я. План оттаелехьа тохк мехкара пионераш фу деш ба, уж мишта бах. «Массаза а кийча ва» яхача Еррагсоюзни марше шоаш лоацаргдола дакъа къоастаду.

План оттаеча хана хӀара пионеро, школьнико дакъа лацар чӀоагӀа лоархӀаме да. Цу гӀулакхо берашта гонахьара вахар довзийт, цар общественно-политически хьинар айду. Цул совгӀа, шоашта довза а довлаш, сенна яц а хоам тӀайийца декхараш безаме кхоачаш а ду.

Классни кулгалхочо уттаеча плана тӀа теркалду пионерски отрядо де лерхӀар. Масала, 5«А» класса пионерски отряд ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» заводе экскурси е кийчлуш я. Экскурсе тема: «Завода интернациональни коллектива толамаш». Классни кулгалхочо отряда советаца цхьана оттаю экскурсе план. Цу тӀа белгалдоаккх, пионераш малагӀча цехашка гӀоргба, сенна теркам тӀабохийтаргба. Партийни а профсоюзни а организацешкара дех пионерашта новкъостал делга. Экскурсе баьхкача пионерашта завода викалаша дувц заводо беча балхах, дукхача къамех латтача барт тайпача интернациональни коллективах лаьца.

Экскурсе хиначул дешархоша къаьгагӀа кхетаду завода эша материалаш еррагача Союзера хьаухилга, хӀаьта завода продукци мехкарча дукхача городашка, довзал деьха дӀаухийтилга. Экскурсе болча хана гулъенна материалах дикагӀа пайда эца хьож пионераш.

ХӀара классни кулгалхочоа шийна классера бераш дика довз. Хов хӀаранена фу нарагӀдаргда, цун сенца безам ба. Отрядни вожатеи отряда советои юкъара декхараш воасьлинтен къаьст-къаьстача пионфрантех лучча хана классни кулгалхочо хьехар ду, хьож хӀаранена малагӀча тайпара декхар тӀедиллача бакъахьа да. Укхаза белгалдаккха деза, классни кулгалхоша цхьаккха гӀима шоай лоӀамагӀа мара низагӀа ца дайтилга. Шоашта педагогически ниййса хетар комсомола комитете, дружина совете, отряда совете, КИДа правлене гӀолла чакхдоах педагогаша. Иштта болх беча хана массаза а теркалду берашта шоашта фу бакъахьа хет, цар сенца безам ба, царна довзар а да довзар а фуд. Кхетама балха педагогически кулгалдеча нийса да коллективни а индивидуальни а формаех пайда эцилга, кагирхой патриотически а интернациональни а балха юкъсозилга.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

ДЕШАРА КОМБИНАТА ГӀО ЭШ

Школа дешархошта къахьегама кхетам а профессиональни лостам а балара толашагӀйолча формаех цаӀ я школашта юкъера дешара-производственни комбинаташ.

Цу тайпарча вай республикерча ших комбинатах цаӀ хьайийллай Алхан-Кала. Грозненски района бархӀ школера цхьа эзар сонтӀа лакхерча классашкара дешархо вӀашагӀтехача цо района эшаш йолча ворхӀ специальностах кьона болхлой кийчбу. Комбината дӀаделар юкхьанцара школа чухиина къаьна цӀа. Цу чу болх дӀаболабара дукха къахьега дийзар директора Тахаев Махьмада а цун коллегай а. Шоай ниваца ремонт йир цар классаш чухиначча цӀеношта. Цудукъа соатха белгалъьча хана занятеш дӀайоласлар комбинате.

Укхаза кийчбу тракторист-машинисташ, механизатораш-бьцадаараш лелдераш, операторал-хьайбош леладераш, кхыбараш. Еррагача специальностех практически занятеш чакхъяхара укхаза я производственни мастерской, тракторош, юрт-боахама машинаш, ткъаь сага моттиг йола хӀамаш тегара цех, кхыдараш. Шин шера шоаш хержача специальноста теоретически лардаш санна из практически а Ӏомаю дешархоша. Цудукъа школа чакхйоаккхача хана аттестаташца цхьана царна дӀалу цхьацца професси цар караерзаьра тешал деш йола удостоверенеш а.

Ший хьалхара дешара шу, дуьхьала уттта халонаш эша а еш, во чакхдаккханзар дешара-производственни комбинато. Дешархоша лелайир 74 гектара тӀа дӀайийна хьажкӀаш, 86 гектар гидуаргаши 2 гектар шекара свеклаши. Ахаш гаргга дешархой къахьегаш хилар «Молочный № 1» йолча совхоза хьайбаш леладеча ферме, района боахамашка комбайнашца цар чуйицар 180 гектара тӀа дӀадийна ка боли ялаташ. ХӀаьта укх дешара шера цу тайпара балхаш шозза дукхагӀа де лерхӀ дешархоша.

Цхьабакъда, кӀеанга дац комбината болх леррттӀа вӀаштӀехьбаккхара дуьхьала ю кхоачамбоацараш а. Укхаза тоъаш бац преподавателаш, практически занятеш чакхйоаха инструктораш, эшачул дукха а кӀезигагӀа я комбината доалахьа техника а, тоъац цуина дола доагор, «Кулярийнский», «Юбилейный», «Пригородный» совхозашка, Ермоловски леспромхозо, кхыдолча боахамашка кхоачашдац, комбината базови предприятеш шоаш хиларга хьежна, шоашта тӀадехка декхараш.

Шоаьтнъеш план группаша еррига а ворхӀ хьехархо мара вац укхаза — хила воагӀачул шозза кӀезигагӀа. ХӀаьта профессецара безам чӀоагӀбара классал араьха, кружкови, факультативни болх чакхбаккхар мел дика хӀама да хоаш ма дий. Цхьабакъда, из ма боагӀа дӀакхахьа низ дӀакхачац укхаза.

— Тамашне хӀама да, — йоах комбината директора М. Тахаена, — тха коллектива хьашташ оаха кадраш кийчъеча ведомствай кулгалхошта вӀалла дага ца дахкар. — Иштта, цӀаккха а тхо фу деш да хьежаяц «Консервплодоовощ» объединени (генеральни директор Б. Г. Бычкин). Тешa хала да цун доалахьа йолча совхозашта оаха кийчбеш бола квалифицированни баьцадаараш кхедераш эшаш ца хиларах. Цу тайпара, тха оаз ховаш яц «Чечингскотопром» объединени (начальник У. Г. Осмиев), республика хьун боахама министерство (министр А. Ч. Осмаев). Тха халонех а тхона деш доацача новкъостелах а лаьца каздаьд районни а республиканских а газеташа. Цхьабакъда, цар критика ярах а меттахьа долаш дац из доаш.

Къонача дешара-производственни комбината хьаштташка дикагӀа хьажа веза. ХӀана аьлча, цо тахан кийчъеш йола кадраш вай юрта кхоане я.

Я. ЦУКИ,
СССР журналистий
Союза член.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 январь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйренаярa гимнастика.
9.05 — «Ау яхча [illegible]». Дукха серии йолча мультипликационни фильма премьера.
9.25 — «Жаьм [illegible]». Художественни фильм.
11.05 — «[illegible] без [illegible]?» Музыкальни фильм.
Чакхбаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Белоруссски ССР 61 шу дизарга. Документальни фильмай программа.
15.45 — «[illegible]». Новогодни концерт.
16.15 — «Эрсий мотт».
16.45 — Колхозий вахар дӀадоладенна 50 шу дизаргa. «[illegible]».
17.15 — Фильм—берашта. «[illegible]». Телевизионни дукха серийни художественни фильма премьера. ШоллагӀа сери. Польша.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «[illegible]» ленински университет. Юрта культура [illegible].
19.30 — «[illegible]».
19.50 — Телевизионни спектакля премьера. «[illegible]».
21.00 — «Ха».
21.35 — [illegible]. Чакхдаьлча — информационни выпуск «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

18.05 — Дешархошта [illegible] фильм.
18.20 — [illegible] (нохчий меттала).
18.30 — «Сага [illegible]».
18.00 — «[illegible]» яха телевизионни фильм.
19.15 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла».
19.30 — «[illegible]». Художественни фильм.
21.00 — [illegible] фильмай программа.
21.40 — «Юха а Анискин». Телевизионни дукха серийни художественни фильм. ШоллагӀа сери.

4 январь.
I ПРОГРАММА.

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйренаярa гимнастика.
9.05 — Дукха серийни мультипликационни фильма премьера. «Ау [illegible]».
9.35 — Телевизионни музыкальни фильма премьера. «[illegible]».
10.45 — «[illegible]».
Чакхдаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Колхозий вахар дӀадоладенна 50 шу дизарга. «[illegible]». Телевизионни очерк.
15.45 — «[illegible]», «[illegible]».
16.15 — «[illegible]»
16.45 — [illegible] ансамбля концерт.
17.15 — Фильм—берашта. «[illegible]». Телевизионни художественни фильма премьера. КхоалагӀа сери. Польша.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — Хоккей [illegible]. «Буффало Сейбрс» — ЦСКА. Буффало яхача городера передача. (США).
21.00 — «Ха».
21.35 — ХӀа-хӀа, мехкараш!
Перерыве — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА.

17.00 — Дешархошта [illegible]. Кинопрограмма.
17.30 — В. И. Ленин ваь 110 шу дизарга. [illegible] (нохчий меттала).
18.00 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла».
18.20 — «Литературни вӀашагӀкхетараш» (гӀалгӀай меттала).
18.45 — Киножурнал.
18.55 — «[illegible]» (нохчий меттала).
19.30 — «Эрсий Ӏа» яхача искусствай Фестивалера концерт. Перерыве — «[illegible]».
21.00 — «Юха а Анискин». Телевизионни художественни фильм. 3-гӀа сери.

РАДИО

3 январь

6.40 — «[illegible]» (нохчий меттала).
6.55 — Мукъамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», газета обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шовда, [illegible]!» яха радиожурнал (нохчий меттала).
9.15 — «Радуга» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
9.45 — «Кердача кӀоаргаленашка». Старогрозненски бурун техника балхий [illegible] (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсийн меттала).
18.01 — «Нохч-ГӀалгӀайчен спортивни вахар» (эрсий меттала).
18.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
18.45 — [illegible] «[illegible]» (нохчий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий нохчий, гӀалгӀай меттала).
19.40 — Москва.

4 январь.

6.40 — «Юртара Ӏуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «[illegible]» (нохчий меттала).
8.50 — Социалистически яхьа дикании (эрсий меттала).
9.15 — КПСС ЦК ноябрьска (1979 ш.) Пленума решенеш — вахаре! «[illegible]» корреспонденция (нохчий меттала).
9.30 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).
9.40 — Мукъамаш.
18.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
18.01 — Советски сага [illegible] принципаш». Беседа (нохчий меттала).
18.15 — «Общественни законаш» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
18.35 — «Халкъа мукъамаш» (гӀалгӀай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гӀоалех Грознен морхаш а йолаш, Ӏуйрийна лаьгӀо йоачаи а йолаш, ша билла а йолаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 1—3 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 8—13, дийнахьа 2—7 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктоккхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехьлой — 9-24-07; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92, Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорский — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02004. «Грозненский рабочий» издательства типографи Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 9.